

detay

GSÜ İletişim
Fakültesi
Öğrenci Yayını
Haziran 2017
N°96

Gazeteciliğin bitmeyen dönüşümü

KÜLTÜR-SANAT

İstanbul'dan Mardin'e,
Kars'tan Harput'a renk
ve ses cümbüşü

DOSYA

Teknoloji, küreselleşme
ve sansür kıskacında
habercilik

POLİTİKA

Popülizmden Korsan
Parti'ye siyasette yeni
arayışlar

EDITÖRDEN

Merhaba,

Bu yıl Galatasaray Üniversitesi'nin Gazetecilik öğrencileri olarak Detay Dergisi'ni uzun yıllar sonra yeniden sizlerle buluşturmanın haklı gururunu yaşıyoruz. İletişim Fakültesi'nin en kıymetli ürünlerinden biri olan Detay, 2013 yılından beri çeşitli nedenlerden ötürü yayın hayatına ara vermişti. Bu yıl, kolları sıvadık ve okuyucularımızı nitelikli bir dergiyle buluşturma hevesiyle Detay'ı hazırladık.

“Geri dönüş” niteliğinde olan bu sayımızda okuyucularımıza geniş bir yelpazeden içerikler sunduk. Fransa'nın Tours kentinde takip ettiğimiz Gazetecilik Oturumları doğrultusunda dosya haberimizi oluşturduk. İfade özgürlüğü ve medyanın geleceğinin tartışıldığı oturumlardan gözlemlerimizi sizlere aktarmaya çalıştık. Fransa'da yerel gazeteciliği, oturumlarda konuşulanları ve atölyeleri de ele aldık.

Medyayla ilgili haberlerimiz, Gazetecilik Oturumları'yla sınırlı kalmadı. Prof. Dr. Yasemin İnceoğlu'yla gazetecilikte röportaj türü üzerine söyleşirken, ülkemizde basının güncel durumundan da bahsettik. Ayrıca medyayla derinden ilişkili bir diğer konu olan bilgi özgürlüğü mücadelesine de Korsan Parti'yle ilgili haberimizde değindik.

Bunun yanında, siyaset ve uluslararası ilişkilerden, kültür-sanat ve spora uzanan bir dizi yazıyla içeriğimizi genişlettik. AB ile ilişkiler konusunda Doç. Dr. Ali Faik Demir'le yaptığımız röportaj ve Batı siyasetinin yükselen akımı popülizm siyaset sayfalarındaki yerlerini aldı. Spor sayfamızda ülkemizdeki futbolun niteliğini tartışmaya açarken, Müzisyen Ender Balkır'la yaptığımız röportajda gençler ve Türk Halk Müziği'ni konuştuk. Mardin ve Kars olmak üzere iki ayrı kentten iki gezi yazısı da kültür sayfalarımızda yer aldı.

Bir üniversite yayını olarak elbette eğitimle ilgili haberleri de sayfalarımıza taşıdık. Üniversitelerin sunduğu teknik ve fiziki imkanlar üzerine öğrencilerle görüştük. Sözleşmeli öğretmenliğin zorluklarıyla ilgili haberimizde, OHAL döneminde kanun hükmünde kararnamelerle görevlerinden uzaklaştırılan öğretmenlere de yer verdik. Yine KHK'lerle kapatılan askeri okullardan okulumuza gelen öğrencilere, yaşadıkları süreci ve karşılaştıkları zorlukları sorduk. Bizden sonraki iletişimci arkadaşlarımızın da tutku ve heyecanla Detay'ın devamını getirmesi umuduyla, iyi okumalar diliyoruz.

OZAN DOĞAN AVUNDUK

	GSÜ İletişim Fakültesi Öğrenci Yayını Haziran 2017 sayı 96	5187 Sayılı Kanuna Göre Yayın Sahibi Prof. Dr. Ertuğrul Karsak	Katkıda Bulunanlar Ece Deniz Bahar Ünlü Aleyna Saral Salih Hürdoğan Raziye Tayfun Esratur Aydın	Baskı Punto Baskı Çözümleri, +90 212 231 30 67, www.puntops.com
		Sorumlu Genel Yayın Yönetmeni Prof. Dr. Dilruba Çatalbaş	Tasarım Sorumlusu Gizem Sade	Adres Çırağan Caddesi, No: 36, Ortaköy 34357, Beşiktaş/ İstanbul
		Yayın Danışmanları Yrd. Doç. Gülsün Güvenli Ar. Gör. Özgürol Öztürk	Tasarım Uygulama Merve Ateş Ozan Doğan Avunduk Ömer Demircil Ege Çubukçu Esratur Aydın	Telefon 0212 227 44 80
		Yayın Kurulu Merve Ateş Gizem Sade Ozan Doğan Avunduk Ömer Demircil Ege Çubukçu		Faks 0212 227 51 48 - 0212 259 42 64
				(Yerel Süreli Yayın) ISSN 1304-723X

İÇİNDEKİLER

EĞİTİM

- 4 Öğrencilerin üniversiteyle imtihanı
- 5 Askerlikten sivil hayata geçiş
- 6 Erasmus: Evden uzakta bir yuva
- 7 Erasmus+ 30 yaşında

SPOR

- 8 Futbolsever Türkler

DOSYA:

TOURS 2017

GAZETECİLİK OTURUMLARI

- 10-11 Gazeteciliğin yarınını tartışmak
Yerel gazeteciliğin direniş hikayesi
- 12-13 Gazeteciliği öğrenmenin farklı yolu:
Atölyeler
- 14 Fransa'nın saygın eğitim kurumları:
Gazetecilik okulları
- 15 Öğrenci, gastronomi,
krallar kenti Tours

GAZETECİLİK

- 16 Söyleşi:
Prof. Dr. Yasemin İnceoğlu
Gazeteciliğin edebi yönü

POLİTİKA

- 18-19 Söyleşi:
Doç. Dr. Ali Faik Demir
Türkiye-AB ilişkileri
- 20 Batı siyasetinde kopan gürültü:
Popülizm
- 21 Türkiye'de Korsan Parti
hareketi

YAŞAM

- 17 Sözleşmeli öğretmenlik
- 22-23 Başka kentin kentsel dönüşümü
- 24-25 Sınırların ötesi: Boğatepe
- 26 Renkler solmasın, kültürler
kaybolmasın: Mardin mozaiki

KÜLTÜR SANAT

- 27 FİLM: Sisteme bir başkaldırı:
Ben Daniel Blake
- 28-29 MÜZİK:
Yöresel mirasın izinde
- 30 Yeni dalganın
derin tınlarına kollarınızı açın
- 31 Bir kuple muhabbet

ÖĞRENCİLERİN ÜNİVERSİTEYLE İMTİHANI

Detay dergisi, Haziran 2017 sayısı için üniversitelerin öğrencilerine sunduğu fiziki ve sosyal imkanlarını araştırdı. İstanbul'daki devlet ve vakıf üniversitelerinden çok sayıda öğrenciyle yapılan görüşmelerde öne çıkan noktaları derledik. Sözü üniversitelerin önemli bileşenlerinden olan öğrenciler aldığında ortaya üniversitelerin mevcut durumunun yetersizliğini gösteren bir tablo çıktı.

Üniversitelerin sahip olduğu teknik imkanlar öğrencilerin aldıkları eğitimin kalitesi açısından önem arz eden kriterlerden bir tanesi. Okulların maddi durumu, iç dinamikleri ve fiziki imkanları öğrencilerin üniversite yaşamını doğrudan etkiliyor.

Öğrencilerin çoğu okul kütüphanelerinde akademik araştırma için yeterli kaynak bulunduğunu ifade ediyor. Öğrenciler bu kaynaklara genel olarak rahatlıkla ulaşabiliyor ve ödünç alabiliyor. Devlet üniversitelerinde kütüphanelerin fiziki kapasitelerinin özellikle sınav haftalarında çalışacak öğrenciler için yeterli olmayışından şikayet ediliyor.

Devlet üniversitelerinde fen bilimleri ve bilgisayar laboratuvarlarındaki yapılandırma sorunu da ayrıca dikkat çekiyor. Ortak sorunlar bilgisayar ve teknik ekipmanın öğrenci sayısına uygun olmaması ve bilgisayar hızlarının yavaşlığı olarak öne çıkıyor. Mikrofon, kamera, ses kayıt cihazı gibi materyalleri ödünç alma olanağı hem özel hem de devlet üniversitelerinde okuyan öğrenciler için sorun teşkil ediyor. Materyaller öğrencilere proje bazlı olarak ve sadece okul içi kullanım için veriliyor. Çoğu üniversitede benzer ödünç sistemi uygulanıyor. Genel olarak okullarda ihtiyacı karşılayacak kadar makine bulunmadığı ifade ediliyor.

Devlet üniversiteleri kantin ve yemekhane kapasitelerinin öğrenci sayısı ile orantılı olmaması konusunda benzerlik gösteriyor. Öğrenciler arada yapılan zamlara gösterdikleri tepkiler dışında genel olarak fiyatlardan memnun. Ancak vakıf üniversitelerinde öğrenciler yemekhane ve kantinlerin fazla pahalı olduğunu düşünüyor.

Üniversitede Spor

Sportif faaliyetler bir üniversitenin önemli unsurlarından biri olabileceği gibi bazı durumlarda o üniversiteyi seçme sebebi bile olabiliyor. Türkiye'de bazı üniversiteler sporu ve sporcuyu destekleyip, bu alanda maddi destek sağlıyor. Sportif faaliyetler dendiğinde akla ilk olarak futbol, basketbol, voleybol gibi branşlar gelse de üniversitelerin Amerikan futbolundan frizbiye, hentboldan yelkene kadar farklı dallarda takımları var.

Dünya değişiyor ve sporun bu değişime kayıtsız kalması düşünülemez. Artık kadınlar ve erkeklerin beraberce yapabilecekleri sporlardan tutun da, saniyeler içerisinde basketbol salonundan yüzme havuzuna çevrilebilen tesisler kullanılıyor. Türkiye'de btesisleşme konusunda son yıllarda büyük atılımlar olsa da üniversitelerimizin spor yapmaya elverişli olup olmadığı ise ayrıca bir soru işareti.

İstanbul Üniversitesi gibi çok sayıda öğrencisi olan ya da Acıbadem Üniversitesi gibi arkasında sağlam bir maddi destek bulunan üniversitelerin daha fazla sportif başarıya sahip olmaları tesadüf değil. Özellikle bazı özel üniversitelerin hali hazırda profesyonel olan sporcuları ücret karşılığında üniversite takımlarına dahil etmeleri rekabet dengelerini değiştirmiş durumda.

Öğrencilerin sportif faaliyetler konusunda yaşadığı sorunların başında tesislerin kullanımının zorluğu, üniversite yönetiminin sportif faaliyetlere ilgisizliği ve destek eksikliği geliyor. Özel üniversiteler tesis sorununu devlet üniversiteleriyle kıyaslandığında büyük oranda çözmüş durumda.

Adı Galatasaray, Koçu Yok

Konuya Galatasaray Üniversitesi özelinde bakıldığında ise pek çok sorun görülüyor. Basketbol takımlarının hali hazırda koçu yok. Öğrenciler antrenman yapmak için neresi uygunsa oraya taşıyor, belli bir antrenman alanları yok. Geçtiğimiz senelerde Galatasaray Lisesi'nde yapılan antrenmanlar son 2 senedir Ataşehir'den Ulus'a kadar çeşitli yerlerdeki salonlara taşındı. Futbol antrenmanları ise hala Galatasaray Lisesi'nde yapılıyor. Voleybol takımları da yine teknik ve disiplin problemleriyle karşı karşıya. Küçük bir üniversite olmanın böyle zorlukları olduğunu farkında olan sporcu öğrenciler başarı beklenileri olmadığını ve mevcut şartlarda ellerinden gelenin en iyisini yapmaları gerektiğini kabullenmiş durumdalar. Yine de Türkiye'nin en büyük camialarından biri olan Galatasaray'la organik bağı olan bir kurumun spora yeterli destek vermemesini anlamakta zorlanıyorlar.

Festivaller - Kültür Sanat Etkinlikleri

Öğrenciler, üniversitelerin akademik yapısına ek olarak renkli ve hareketli bir sosyal ortam sunmasını bekliyor. Sosyal alanda da kendilerini geliştirmeleri için festival ve kulüp olanaklarının artırılması gerektiğini düşünüyorlar. Öğrenci kulüpleriyle ilgili öğrencilerin değerlendirmeleri devam ettikleri üniversitelere göre değişiklik gösteriyor. Genel olarak öğrenciler üniversitelerindeki öğrenci kulüplerinin yeterince aktif olmadığını ve etkinliklerin artırılması gerektiğini düşünüyor. Okul yönetiminin kulüpler için yeterince katkı sağlamaması öğrenciler tarafından eleştiriliyor. Ayrıca öğrenciler kulüpler üzerinde üniversite yönetiminin baskı uygulaması ve hatta bazen etkinliklere müdahale edilmesinden rahatsızlık duyuyor. Kulüplerin zaman zaman yönetim tarafından kapatılması örneklerine de rastlanabiliyor.

Üniversite Festivalleri

Üniversite festivallerinin son yıllarda çeşitli sebeplerle düzenlenememesi öğrencilerin şikayetçi olduğu konulardan. Festivaller yapılsa dahi daha önceki yıllarda yapılanlarla kıyaslandığında daha az tatmin edici bulunuyor. Festivallere katılan öğrenci sayısında da düşüş var. Toplumsal sorunlar ve güvenlik gerekçeleriyle çoğu üniversitede festivaller okul yönetimi tarafından iptal ediliyor. Ayrıca yeterli kaynak sağlanamaması, öğrencilerin ve okul yönetiminin ilgisizliği de festivallerin düzenlenmesini zorlaştırıyor. Ayrıca öğrencilere göre şenlik alanlarında alkol tüketiminin ve satışının yasak olması, güvenlik önlemlerinin fazlalığı gibi nedenler festivallerin sönük geçmesinde etkili oluyor. Art arda festivallerin iptal edildiği bir üniversitedeki öğrenciler, organizasyon ruhu ve festival coşkusu aktarılamayacağı için bunların tamamen kaybolacağı endişesini taşıyor.

ASKERLİKTE SİVİL HAYATA GEÇİŞ

Ohal kapsamında yayınlanan 669 sayılı KHK ile askeri okulların kapatılmasının ardından bu okullardaki öğrenciler başka üniversitelere yerleştirildi. Yeni okullarında geçirdikleri bir dönemin sonunda askeri okullardan gelen öğrencilerle nakil sonrası yaşadıkları hakkında konuştuk.

[GİZEM SADE]

15 Temmuz darbe girişimi nedeniyle ilan edilen Olağanüstü Hal sonrası çıkarılan KHK'lerden biri de askeri okulların kapatılmasını öngören 669 sayılı KHK'ydı. Kapatılan Askeri Liseler, Astsubay Hazırlama Okulları ve Harp Akademilerindeki öğrenciler başka okullara çeşitli kriterler baz alınarak nakledildi. Çoğunluğu eski Kara Harp Okulu çıkışlılardan oluşan ve Boğaziçi, Galatasaray ve İstanbul Teknik Üniversitelerine yerleştirilen öğrenciler yeni eğitim hayatları hakkında DETAY dergisi için değerlendirmeler yaptı. Öğrencilerin yeni üniversitelerine yerleştirilmelerinde askeri lise çıkışlıların lise diploma puanları dikkate alınırken üniversite sınavlarına girmiş olanların YGS ve LYS puanları belirleyici oldu. Harp Okulunda mühendislik, uluslararası ilişkiler, siyaset gibi bölümler okuyan bazı öğrenciler bölümlerine yeni üniversitelerinde devam edebildi. Ancak, gelecek planlarını daha çok askerlik üzerine yapan çoğu öğrenci eski planlarıyla yenilerinin örtüşmediğini söylüyor. Başka bölümlere geçiş yapmak zorunda kalanlar ise kariyer planlarını tamamen değiştirmek zorunda kalmaktan büyük rahatsızlık duyuyor.

Askeri eğitimden sivil geçiş

Öğrencilere göre etkilendikleri bir başka değişim eğitimin içeriği ve disiplin sistemiyle ilgili. Bir öğrencinin deyişiyle akademik eğitim yanında başka eğitimlerin de verildiği askeri okullardan gelenler için “askeri okulun verdiği yoğun zaman psikolojisi yerini boşluk duygusuna bırakmış durumda”. Bu okullarda

sıkı disiplin ve hiyerarşi temel düzenin yapıtaşlarını oluştururken sivil okullarda disiplin anlayışı da oldukça farklı. Öğrencilerin askeri okullarda öğretim üyelerine karşı tavırları sivil üniversitelerdekinden çok daha resmi ve kurallar daha keskin uygulanıyor. Galatasaray Üniversitesi öğrencisi A.C bu durumu şöyle ifade ediyor: “Askeri okullarda askeri eğitim ile öğretim bir arada yapılır. Bu öğrencinin belli bir disiplinle ve zaman yönetimini öğrenmesiyle yetişmesi anlamına geliyor. Burada öğrenciler ellerinde kahve ile derse girebiliyor ve ceza almıyorlar. Eski okulunda bu kabul edilemez.” Öğrenciler ayrıca askeri disiplin gereği oluşturulan birlik beraberlik anlayışının yeni okullarında gelişmemiş olduğunu düşünüyor.

Eğitim hayatlarındaki bu değişiklikler sonucunda kimi öğrenciler yeni ortamlarına uyum sorunu yaşamış görünüyor. Bunda ilk döneme diğer öğrencilerden geç başlamış olmaları önemli bir etken. Ancak asıl neden sıkı bir disiplin sistemi, hiyerarşik yapılanma ve alt-üst ilişkisindeki katı kurallar içinde eğitilmiş bu gençlerin yeni bir çevrede, bambaşka ilişkiler içinde kendilerini bulmaları. Boğaziçi Üniversitesi öğrencisinin belirttiği gibi yeni okullarında nasıl karşılandıkları da bu süreçte oldukça önemli: “Tek bir düşüncenin hakim olduğu bir toplumdan çıkıp çok farklı, hatta benim görüşümün dışında bir görüşe sahip olan bir hayli fazla insanın bulunduğu bir ortama ayak uydurmak zor ama insanların hoşgörülü oluşu bu durumu kolaylaştırıyor.” Yeni üniversitelerine uyum sürecinde karşılaştıkları diğer bir zorluk ta üniversiteler tarafından hiçbir bilgilendirme olmadığı için her şeyi kendileri öğrenmek zorunda kalmaları.

Öğrencilerin çoğuna göre bu değişimler motivasyonlarını ve buna bağlı olarak şu anki eğitim hayatlarını kötü etkiliyor. Çok yoğun bir hayattan sonra boşluğa düştüğünü ve derslere gerektiği önemi veremediğini düşünenler var. Öğrencilerden biri kendilerine yapılan haksızlığın motivasyonlarını okul değiştirmekten çok daha fazla etkilediğini şöyle

ifade ediyor: “Bu değişiklik tüm düzenimi alt üst etti. Belli bir çalışma disiplini var ancak insan rahatlığın tadını çıkartmak istiyor. O yüzden ders çalışmakta zorlanıyorum diyebilirim. Onun dışında, bize yapılan haksızlık dışında okul değişimi çok da atla deve bir durum değil. Çünkü farklı bir dünyada değil, biz de bu dünyada yaşıyorduk.”

Fiziki, kültürel ve sosyal farklılıklar

Öğrenciler sosyal, kültürel şartları ve sosyalleşme olanaklarını eski okullarıyla kıyasladıklarında sivil okulların daha canlı bir yaşam sunduğunu, olanakların daha fazla olduğunu düşünüyor. Ancak fiziki olanaklar söz konusu olduğunda Galatasaray Üniversitesi'nde okuyanlar okulun yüzölçümü ve sahip olduğu tesisler göz önünde bulundurulduğunda geldikleri Harp Okulu'yla karşılaştırılamayacak kadar küçük ve kısıtlı olduğunu belirtiyorlar. Buna karşılık, kültürel ve sosyal açıdan Galatasaray Üniversitesi'nin çok daha aktif ve çeşitlilik içeren bir yaşam sunduğunu eklemeyi ihmal etmiyorlar. Öğrencilerden biri, askeri okuldayken spora ve sosyal faaliyetlere katılımın daha çok zorunluluk olduğunu, GSÜ'de ise sosyal faaliyetlere katılanların isteyerek ve zevk alarak bunu gerçekleştirdiğini söylüyor. Aynı öğrenci iyimser konuşmasına şöyle devam ediyor: “Yeni okulum eski okuluma oranla çok küçük ancak deniz kenarında. Dağın taşın arasında sürünmektense deniz kenarında çay içmek de güzel.”

Yaşanan siyasi gelişmeler ve siyasilerin söylemlerine karşın öğrenciler geldikleri üniversitelerde yaftalanma, dışlanma gibi tavırlarla karşılaşmadıklarını ifade ediyorlar. Ancak bu durumun Boğaziçi Üniversitesi, İTÜ ve GSÜ gibi ayrıcalıklı kurumlar için geçerli olduğunu, diğer üniversitelere gidenlerin durumunu bilmediğimizi hatırlatmakta fayda var. Görüştüğümüz öğrenciler, tutuklanan, eğitimlerine son vermek zorunda kalan diğer arkadaşlarına oranla birçok açıdan şanslılar. Yine de, uğruna yıllardır çabaladıkları çocukluk hayalleri yerine yenilerini inşa etmenin kolay olmadığı aşkar.

EV DEN UZAKTA BİR YUVA

Erasmus'ta kurduğumuz temalar, arkadaşlardan bir aile edinmemizi sağlarken, bizi de yeni bir bizle tanıştırıyor.

[OZAN AVUNDUK]

Erasmus, üniversiteye girdiğim gün itibarıyla hayallerim arasındaydı. Erasmus'u hep üniversite hayatının olmazsa olmaz bir dönemi olarak hissettim. Bu his belki İspanya'ya 1 yılına Erasmus'a giden gencin hikayesini anlatan, çok sevdiğim İspanyol Pansiyonu filminden, belki de lise yıllarından beri kültürlerarası iletişime duyduğum ilgiden kaynaklıydı. Her ne güdüyle olursa olsun, ben Erasmus'a ve mümkünse de İspanya'ya gidecektim. Hatta bu amaçla okula başlayınca ilk yaptığım iş dil dersi olarak İspanyolca'yı seçmek olmuştu. O altı aylık Avrupa maceramın ilk günü gelip- çıktığında, herkesin olacağı gibi ben de çok heyecanlıydım. Fransız kültür ve diline nispeten hakimdim, ancak İspanyolca için aynı durum geçerli değildi. İspanya'ya hiç gitmemiştim. Fakat bütün bunlar tek soru işareti bile oluşturmamıştı kafamda. Erasmus mutluluğu, neredeyse daha gitmeden beni sarmıştı. 1 Şubat 2016 günü, İstanbul'dan yüzümü her hatırladığımda gülümsetecek o şehre doğru yola çıktım: Barcelona'ya.

Erasmus, birçok kültürün tek seferde keşfi için ideal bir olanak. Özel bir ülkeye ilginiz yoksa, Erasmus'ta nereye gittiğiniz çok da farketmez. Önemli olan özgür ve genç yaşam tarzına dayalı Erasmus konsepti, orada kurulan ilişkiler ve elbette alınan eğitim.

Kültürlerarası temas, ötekiyle tanışmak demektir; ancak aslında ötekinin çok da farklı olmadığını farketmemiz açısından önem taşır. Bence Erasmus tam olarak bu noktada bir evrensellik kazanıyor. Yaşanılan karşılaşma her şeyden önce yabancı olanın keşfi, ama aynı zamanda farklı kültürden insanlarla yaşam paylaşıldıkça ortak noktalar yakalanıyor ve evrenselliğe doğru bir adım atılmış olunuyor. Kültürlerarası iletişimde yaygın bir kanı, ötekiyle temasın kişinin bir yandan kendiyi tanımasını da içermesidir. Gerçekten Erasmus'ta tanıştıklarımız, evden uzakta bir eve sahip olmamızı ve arkadaşlardan bir aile edinmemizi sağlıyor. Bizi yeni bir bizle tanıştırıyor.

Bu anlamda kendimi yeri geldiğinde öz evimden daha evimde hissettim Barcelona'da.

Barcelona Avrupa'nın en özerk bölgesi Katalunya'nın başkenti. Katalan bağımsızlık hareketi, her evin balkonunda asılı ulusal bayraklarla, sokaklarda ve maçlarda yankılanan tezahüratlarla kent kültürünün vazgeçilmez bir parçası.

Katalanlar, birçok farklı nedenle milli kimliklerine ve bağımsızlık ideallerine derinden bağlı bir toplum. Anadillerinde eğitim görüyor, çalışıyor, onunla yaşıyorlar. Bu dil İspanyolca'nın bir lehçesi değil. Hal böyle olunca Barcelona'ya üniversite okumaya gidecek kişinin aklında dille ilgili sorular oluşması mümkün.

Katalanlar İspanyolca'yı anadilleri kadar iyi konuşuyor. Yani İspanyolca bilen birisinin şehirde genel yaşamla ilgili endişelenmesine gerek yok. Ne kadar milli kimliğiyle gurur duyan bir toplumdan bahsetsek de, bir yabancıyla inatla İspanyolca konuşmayacak birisine rastlanamaz.

Eğitim dili ise okul, bölüm ve derse göre değişebiliyor. Aslında her kademede eğitimin esas dili Katalanca, ancak tıpkı Türkiye'deki gibi İngilizce eğitim veren üniversiteler de var. Şehrin en büyük üniversitelerinden Universitat Autònoma de Barcelona'da siyaset bilimi bölümünde derslerin büyük kısmı İngilizce işlenirken, iletişim fakültesindeki her ders Katalanca işleniyor. Derste yabancı öğrenciler varsa, dersi veren hocanın tercihiyle göre İspanyolca işlenebiliyor. Bu anlamda iletişim fakültesinde refleks olarak Katalanca konuşan yerli öğrenciyi "İspanyolca!" diyerek uyaran düşünceli hocalar mevcut. Fakat elbette tüm hocalar bunu yapmıyor; eğitim Katalunya'da her yerde olduğu gibi yine Katalanca yapılıyor. Çeviribilim gibi bazı bölümlerde Erasmus öğrencileri için İspanyolca ve İngilizce özel dersler açılabilir. Okulda İspanyolca kursları aylık yaklaşık 300 Euro gibi bir fiyata

alınabilirken, herkes bedava Katalanca dersi alabiliyor. Üniversite, eğitim kalitesiyle İspanya'nın en iyileri arasında. İletişim fakültesinde aldığımız uygulamalı dersler, unutulmaz deneyimler edinmemi sağladı diyebilirim. 3 saatlik derslerin her zaman yarısı teoriye, yarısı pratiğe veriliyor. Fakültenin büyük ve gelişmiş stüdyoları, öğrencileri uygulamanın hakkını vermeye teşvik ediyor.

UAB, geniş yeşil alanlı kampüsü ve siyasi yönüyle ülkemizden ODTÜ'yü anımsatıyor. 1968 yılında kurulan okulda sol grupların bağımsızlık, eğitim hakkı, mülteciler ve feminizm odaklı protestoları, bazen eğitimi durduracak boyutlara ulaşıyor. Kampüste eğitime ara verilen bir diğer dönemse festival günleri. Okul şehrin dışında olduğundan yarım saatlik bir tren yolculuğuyla ulaşılabilmesine karşın yıl boyunca son bulmayan fiesta'lara öğrenci olmayanlar dahi şehirden geliyorlar. Böyle günlerde kampüste eski bir Katalan geleneği olan Castell'lere, yani insandan kulelere denk gelmek mümkün. Sonuçta UAB'de hem sosyal hem de eğitimsel anlamda verimsiz bir gün geçirmek zor.

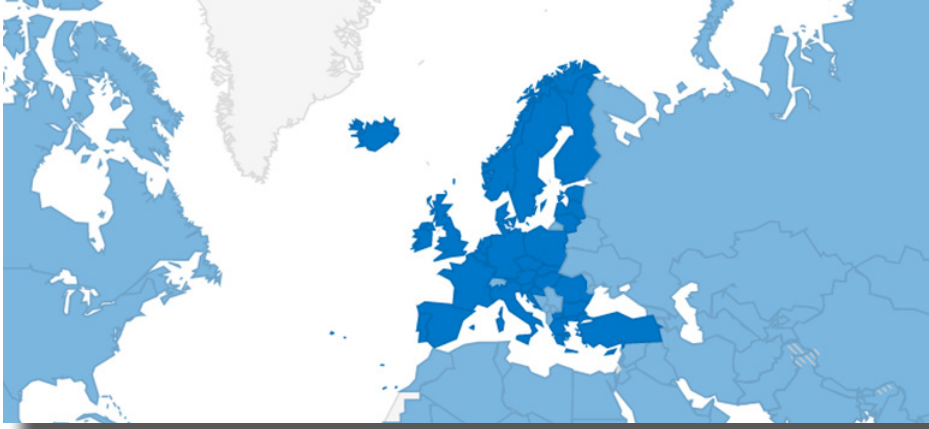
Bütün bunlara karşın, okul, Erasmus'un kazandırdıkları arasında diğer unsurlara göre daha az yere sahip. Esas olarak arkadaşlarınızla kenti gezdiğiniz, beraber sarhoş olup güldüğünüz, başka kentlere ve hatta ülkelere seyahat ettiğiniz zamanlar Erasmus'u eşsiz kılmakta. Kenti benimsemek çok farklı bir his, dönüşe doğru hafif bir melankoliyle son günlerin tadını doyusuya çıkarma hissi birbirine karışıyor. Şehir kalbinizde kalıcı bir yer ediniyor. Geri döndüğünüz vakit düşündüğünüzde sizi duygusallaştırıyor, hatta bazen özlemden ağlatıyor. Ama en çok gülümsetiyor. Hayattan daha yoğun keyif aldığınız o altı ay ya da bir yıl, sizi hayata daha da bağlayarak daha iyi ve mutlu biri kılıyor. Kültürlerarasılıktan doğan deneyimlerinizi sizi daha olgun biri haline getiriyor. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda, Erasmus 20'li yaşlarda yapılması önemli bir değişim programı olarak karşımıza çıkıyor.

ERASMUS+ 30 YAŞINDA

EĞİTİM
ERASMUS

Bir çok öğrencinin hayalini süsleyen Erasmus değişim programı geçtiğimiz ocak ayında 30.yılıni geride bıraktı. « Avrupa'nın en başarılı projesi » olarak tanımlanan Erasmus programı, bugüne kadar 9 milyon kişiye farklı ülkelerde eğitim alma fırsatını sağladı.

[ESRANUR AYDIN]

Avrupa'nın dört bir yanında 30.yıl kutlamaları çeşitli aktivitelerle ocak ayından bu yana devam etmekte. 2017 yılı boyunca bir çok eğlence, konferans, dialog ve sergiler düzenlenmeye de devam edecek.

Erasmus'dan Erasmus+'a

Avrupa Konseyi'nin bir projesi olan Erasmus değişim programı 1987 yılında başladı. Geçmiş başarılar ile dolu olan ve ardında birbirinden memnun öğrenciler bırakan program, partner ülke sayısını 11'den 33'e çıkararak hızını kesmeden devam ediyor. Bu ülkeler arasında İngiltere, Norveç, İsveç, Finlandiya, Almanya, Belçika, Hollanda, Fransa, İspanya, Portekiz, İtalya, Polonya, Yunanistan, Türkiye gibi bir çok ülke mevcut.

Geçtiğimiz yıllarda Avrupa'da yaşanan sosyo ekonomik değişimler, Erasmus programının da gözden geçirilerek 2014 – 2020 süreci için Erasmus+ projesine dönüştürüldü. Esas amacı işsizlik krizini azaltmak ve gençlerin erken yaşta okulu terk etmelerine engel olmak olan programda bir çok değişimi görmek mümkün. Önceleri yalnızca eğitim ile sınırlı olan program günümüzde staj'dan aktivitelere, formasyonlardan spor faaliyetlerine toplam yedi dalda sürdürülmekte. Elbette yenilikler bununla bitmiyor ; Erasmus dönemi 6 aydan 12 aya kadar uzatıldı, Avrupa dışındaki ülkelere de gitme imkanı sağlandı, ilkökul, ortaokul ve lise öğrencilerine de Erasmus + programına katılma olanağı verildi ve burs sayısı çoğaltılarak dört milyona ulaştı. Toplam 15 milyar euro bütçeye sahip olan proje, geçmiş programa göre %40 arttı.

Yeni bir kimliğin oluşumu

2014 yılında Avrupa Komisyonun yayınladığı rakamlara göre Erasmus programına katılanların %40'ının farklı ülkelere yerleştiğini ve %93'ünün ileride kolaylıkla yabancı bir ülkede yaşayabileceğini açıkladı.

Bu program yalnızca okul ve iş hayatını değil, özel hayatı da çok fazla etkilemekte. Yine Komisyonun yayınladığı keşime göre 1987'den 2014'e kadar yaklaşık 1 milyon bebeğin Erasmus sayesinde oluşan çiftler tarafından dünyaya getirildikleri açıklandı.

Avrupa Birliği'nin amacı Erasmus katılımını %10'den %20'ye çıkarmak. Bu program dil öğrenmek ve yurt dışında iş bulmak gibi bir çok

fayda sağlıyor. Aynı zamanda Avrupa vatandaşı olmanın önemini ve anlamını vurguluyor.

Fransız üniversiteleri konferans kurumunun uluslar arası ilişkiler sorumlusu Jean-Luc Nahel AFP'ye verdiği bir röportajda Erasmus programının aynı zamanda dünyadaki üniversiteleri test etmek için de etkili bir yol olduğunu beyan etti.

Erasmus'un tüm bu faydalarından yararlanmak isteyen öğrencilerin şikayeti ise burs miktarlarının düşüklüğü nedeniyle aile desteğinin zorunlu olması. Dolayısı ile onların en büyük beklentisi Erasmus sorumlularının bu konuyu bir an önce ele alarak verilen burs miktarını gözden geçirmeleridir.

Türkiye üniversitelerinin birçoğu da yıllardır Erasmus öğrenci ve öğretim üyesi değişim programlarından yararlanmakta. Ancak son iki yıldır Avrupalı öğrencilerin tercih etmemeleri nedeniyle gelen öğrenci sayısında büyük bir düşüş yaşanıyor. Örneğin Galatasaray Üniversitesi'ne gelen öğrencilerin sayısı genelde 300'e yaklaşırken bu yıl 70'e kalmış. Onların da önemli bir kısmını Avrupa'da yaşayan Türk kökenliler oluşturuyor.

Eski erasmus öğrencileri	Erasmus'a katılmayan öğrenciler
%40	Diplomayı aldıktan sonra yurt dışına yerleşti %23
%93	İleride rahatlıkla yabancı bir ülkeye yerleşmeyi düşünüyor %73
%33	Hayatını farklı uyruktan biri ile paylaşmayı düşünüyor %13
%23	Hayat arkadaşı ile Erasmus programı esnasında tanıştı

Türkiye’de sokakta
karşılaştığınız
herhangi birine
”En sevdiğiniz

spor nedir?” diye sorarsak büyük
ihtimalle futbol cevabını alırız.
Türkler her zaman futbol aşığı,
tutkunu olarak görülür. Ancak o çok
sevdiğimiz oyuna gereken saygıyı
göstermiyoruz.

[EGE ÇUBUKÇU]

FUTBOLSEVER TÜRKLER

2013 yılında ülkemizde düzenlenen, FIFA’nın Dünya Kupası’ndan sonra en büyük organizasyonu olan U-20 Dünya Kupası ülkemizde düzenlendi. U-20 Dünya Kupası “geleceğin yıldızlarını” bir üst yapıya çıkaran en önemli futbol organizasyonudur. Şu anda evrenin en pahalı futbolcusu Paul Pogba, Premier League’in en büyük genç yıldızlarından Tottenham’lı Harry Kane, 2013’deki organizasyonda yıldızı parlayan ve ardından Porto’ya transfer olan Kolombiyalı Quintero ve Bayern Leverkusen’de top koşturan Hakan Çalhanoğlu gibi birçok yıldız adayı bir ay boyunca ülkemizin çeşitli şehirlerinde 52 maça çıktı. Ancak bilet satışları pek iç açıcı değildi. Futbolu çok seven Türkler bu 52 maç için sadece 262 bin bilet satın aldık. Yani maç başına stadyumlara giden insan sayısı 6 bini zor buldu. Tribünler boş kaldı. Kolombiya’da düzenlenen bir önceki turnuvada ise satılan bilet sayısı 1 milyon 310’i bulmuştu. Ki bu rakamları ülke nüfuslarına göre oranladığımızda durumun vahameti daha da artıyor. Keza Türkiye’nin nüfusu 80 milyona dayanmışken Kolombiya’da bu rakam 49 milyon. Yani kaba bir matematiksel hesaba göre Kolombiyalılar, aynı turnuvaya Türklerden 10 kat daha fazla ilgi göstermiş.

Uzun zamandır süren inşaat furçası ile birlikte artık her şehrimizin modern bir stadı var. Nefis tribünler, geniş otoparklar. Ama Avrupa’nın “büyük” ligleri arasında en az sayıdaki taraftarı tribüne çeken lig şanlı Spor Toto Süper Ligi’imiz. Hadi buna da bir bahane uyduralım; statlarımız şahane. Gerçekten inşaat olarak harika yapılar. Ama futbolun asıl sahnesi olan zeminlerimiz berbat. Stadyumu yapıp zeminine özen göstermemeyi anlamak

zor. Çimin kötülüğü anlaşılmasın diye sahayı yeşile boyayan da var, hiç umurunda olmayıp insan sağlığını hiçe sayarak bu sahalarda futbol oynatanlar da. Bu Futbol Federasyonu’ndan tutun futbolculara kadar spor dünyasındaki herkesin problemi (olmalı).

Kaliteli futbol maalesef yok

Kalitesiz bir mala çok fazla para ödediğimizi farklı bir şekilde dile getirdi Sayın Demirören. Biraz tersten gitmişiz sanki. Malımızın kalitesiz olduğunu anlamak için maçlar sırasındaki boş tribünlere bakmak yeterli. Kulüplerimizin bu boş tribünlerin kombine kartlarını Barcelona, Real Madrid, Bayern Munich gibi dünya devlerinden daha pahalıya taraftara satmaya çalışması ise ayrı bir yazı konusu olur. Kaliteli içeriği yerinde izlemek ister insan. Keşke önce oyunu geliştireydik de, sonra yüksek rakamlara satsaydık ligimizi. Belki de bu bir dönüm noktasıdır. Evet, kaliteli futbol izlemiyoruz. Evet, altyapıdan oyuncu çıkaramıyoruz. Ayrıca futbol konuşurken o kadar farklı sorunlardan bahsedebiliyoruz ki insanın kafasını dağıtmak için belki de dünyadaki en iyi araç olan sporu çok can sıkıcı bir hale sokuyoruz.

Robin Van Persie Akhisar Belediyespor-Fenerbahçe maçında 10 dakika, gözü kanar halde betona yatırılarak bekletildi.

Ambulansın kapısı açılmadı, şoför bulunamadı, araç stadyumdan dışarı çıkamadı. Futbol maçı izlerken bir anda Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı’ndan bilgi almak durumunda bırakıldık. Bu durumun artık değişmekten başka çaresi yok. Ancak bir insanın, bir şeyi değiştirmesi veya geliştirmesi için, o şeyi sevmesi gereklidir. İnsan önemsemediği şey için atılım yapmaz. Sadece Liverpool-Manchester United maçını 700 milyon kişi televizyon başında izledi. Arsenal’in maç günü geliri geçen sezon 130 milyon pound sınırına ulaştı. Yayın gelirleri sayesinde tüm Premier League kulüplerine toplam 2.1 milyar Pound gelir sağlanıyor. Yani oyunun içerisinde olan herkes kazanıyor. İngilizler oyuna sadece endüstriyel olarak bakmıyor. Taraftarlar onlar için sadece müşteri değil. Aynı zamanda tutkunu oldukları bir şeyi nasıl geliştiririz diye kafa yoruyorlar ve başarılı da oluyorlar. Olmaya da devam edecekler. 21 Kasım 2016 tarihinde yapılan yayın ihalesiyle beraber Spor Toto Süper Lig yıllık 600 milyon Dolar’a beş yılına Katar merkezli beIN gruba satıldı. Böylece Türk futbolu Avrupa kıtasının en değerli altıncı spor arenası haline geldi. Bu kulüpler için harika bir haber, çünkü daha fazla para kazanacaklar. Ancak ihalenin ardından yapılan basın toplantısında TFF başkanı Yıldırım Demirören çoğu kişinin pek de dikkat etmediği bir söylemde bulundu “Bizim ligimiz maddi olarak hep değerliydi ama kalite olarak yetersiz. Bunu geliştirmeliyiz”.

güç kulüplerine toplam 2.1 milyar Pound gelir sağlanıyor. Yani oyunun içerisinde olan herkes kazanıyor. İngilizler oyuna sadece endüstriyel olarak bakmıyor. Taraftarlar onlar için sadece müşteri değil. Aynı zamanda tutkunu oldukları bir şeyi nasıl geliştiririz diye kafa yoruyorlar ve başarılı da oluyorlar. Olmaya da devam edecekler. 21 Kasım 2016 tarihinde yapılan yayın ihalesiyle beraber Spor Toto Süper Lig yıllık 600 milyon Dolar’a beş yılına Katar merkezli beIN gruba satıldı. Böylece Türk futbolu Avrupa kıtasının en değerli altıncı spor arenası haline geldi. Bu kulüpler için harika bir haber, çünkü daha fazla para kazanacaklar. Ancak ihalenin ardından yapılan basın toplantısında TFF başkanı Yıldırım Demirören çoğu kişinin pek de dikkat etmediği bir söylemde bulundu “Bizim ligimiz maddi olarak hep değerliydi ama kalite olarak yetersiz. Bunu geliştirmeliyiz”.

DOSYA HABER: GAZETECİLİK OTURUMLARI TOURS 2017

Gazetecilik ve Enformasyon Oturumları, 15-16-17 Mart tarihlerinde Fransa'nın Tours kentinde gerçekleşti. Gazetecilik ve Vatandaşlık Derneği tarafından düzenlenen oturumlarda bilgilendirme ve bilgilendirmenin 10 yıl içindeki geleceği tartışıldı. Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik öğrencileri olarak biz de üç gün boyunca Vinci Kongre Salonu'ndaki oturumları takip ettik.

Dosya haberimizde, oturumlarda medyanın geleceği ve ifade özgürlüğüne ilişkin öne çıkan tartışmaları

size aktarmaya çalıştık. Tüm editoryal sürecini ve basım aşamalarını izlediğimiz La Nouvelle République gazetesindeki temaslarımız doğrultusunda Fransa'da yerel medyanın durumunu ele aldık. Bunun yanında, gazetecilik pratiği kazanmanın en etkili yönlerinden olan ve oturumlarda geniş yer tutan atölyelere sayfalarımızda yer verdik. Haberde gastronomi ve krallar kenti Tours hakkında öğrendiklerimizi de paylaşıırken, Fransa'da seçkin bir alan olan gazetecilik eğitimini de gözlemledik.

GAZETECİLİĞİN YARININI TARTIŞMAK

Medyanın geleceğinin birçok farklı açıdan ele alınıp tartışıldığı 10. Gazetecilik ve Enformasyon Oturumları'na Fransa'nın Tours kenti ev sahipliği yaptı.

[Ozan AVUNDUK]

"Earth Herald gazetesi, her sabah, basılarak değil, eski zamanlardaki gibi "konuşularak" çıkmaktadır: Bu bir muhabirle bir siyasetçi ya da bir bilim adamı arasındaki hızlı bir sohbetle olmaktadır. Bu sohbetler, abonele- rin ilgi alanlarına göre onlara iletilmektedir. (...) Bir köşede, çeşitli telefonik cihazlarla Earth-Herald yazarları romanlarının bölümlerini dinleyicilere aktarmaktadır. Telefonun yerini artık sesle beraber görüntüyü de taşıyabilen telefot almıştır. Gazeteciler, kabloları farklı bölgelere uzanan fonoteleflarıyla içerik üretmektedir. (...) Aboneler, artık sadece anlatıyla yetinmemekte, yoğunlaştırılmış fotoğraflarla olayları izlemektedir."

Okuduklarınız Jules Verne'in kaleminden bir gazetecinin 2889 yılındaki yaşamından kesitler. Gelin görün ki Jules Verne'in 1000 yıl sonrasına ilişkin yazdığı bu kurgu 150 yıl geçmeden gerçekleşti. Büyük yazar, daha 1889 yılında görüntülü konuşmadan canlı yayına günümüz teknoloji ve medyasının temellerini hayal etmiş. Telefonik cihazlarla dinlenen romanlar, bugünün podcastleriyle, insanların anlatıyla yetinmek yerine yoğunlaştırılmış fotoğrafları izlemesi, televizyonun değil de, gittikçe yaygınlık kazanan sanal gerçeklikle birebir örtüşüyor.

Bu yıl, yine Jules Verne'in coğrafyasında, yani Fransa'nın batısında, Loire nehri üzerine kurulmuş olan Tours şehrinde, dolu dolu üç gün boyunca aynı konular ele alındı, hayal edildi, paylaşıldı. Bilgi edinme ve haberciliğin on yıl içindeki geleceğini tartışmak üzere 10. Gazetecilik ve Enformasyon Oturumları düzenlendi.

15-16-17 Mart tarihlerinde gerçekleşen etkinliğe Sınır Tanımayan Muhabirler'den Mediapart'a çok sayıda medya kuruluşu katıldı. TVT ve La Nouvelle République gibi Val de Loire bölgesine ait yerel medyalar da büyük kuruluşların yanında yerlerini aldı. Gazetecilik ve Vatandaşlık Derneği (Association Jour-

nalisme & Citoyenneté) tarafından düzenlenen oturumlar, akademisyenleri, gazetecileri ve gazetecilik öğrencilerini bir araya getirdi. Özellikle Fransa'da yaklaşan seçimlerle ülkede büyük önem kazanan "fact checking" (haber doğrulama), internet gazeteciliği ve sansür konuları, oturumlarda geniş yer edildi. Organizasyona 4000'den fazla kişi katıldı. Yaratıcılık ve fikir alışverişine dayanan bu oturumlar, Loire bölgesinde iz bırakmış bir diğer fikir dehası olan Leonardo da Vinci'nin adını verdiği Vinci salonunda gerçekleşti.

Gazetecilik ve Vatandaşlık Derneği

2006'da kurulan Gazetecilik ve Vatandaşlık Derneği, gazeteciler, enformasyon üretiminin farklı aşamalarında görev alanlar ve o enformasyonu edinen vatandaşlar arasında köprü kurmayı hedefleyen bir kuruluş. Bu hedef doğrultusunda düzenlenen Gazetecilik Oturumları, 21. yüzyılda nitelikli enformasyon üretiminin koşullarını tartışmayı amaçlıyor. Sendikacılar ve sivil toplum temsilcilerinin de yer aldığı bu bağımsız ortamda bugünün ve geleceğin gazetecilik pratikleri ele alınıyor. Dernek, her türlü oturum ve etkinliği gazeteci, editör gibi sektörel kimliklere ek olarak vatandaşlara da açık ve ücretsiz tutarak demokratik bir platform sunuyor.

Daha iyi bir habercilik için

Gazetecilik ve Vatandaşlık Derneği, düzenlediği etkinliklerde temel olarak enformasyon nasıl üretilir ve içeriğin doğruluğu nasıl teyit edilir sorularına yanıt arıyor. Dernek, oturumları tek bir cümleyle "daha iyi bir gazetecilik için özgür ve kamuya açık bir tartışma alanı" olarak tanımlıyor. Geçmişte Lille, Strasbourg, Poitiers ve Metz'de gerçekleşmiş olan organizasyon, 2016'daki dokuzuncu oturum itibarıyla Tours'a yerleşmiş bulunuyor. Gazetecilik eğitimi, ifade özgürlüğü ve teknolojiyle yaşanan mesleki dönüşümler, 2007'de Lille'deki ilk oturumlarından bu yana Gazetecilik Oturumları'nın başlıca ko-

nuları arasında. Örneğin internetin gazetecilikteki rolü, yazılı basın ve günlük gazetelerin akıbeti, gazetecilik etiği de oturumlarda sürekli olarak ele alınan sorunlardan. Bu konuların profesyoneller ve vatandaşlar arasında tartışılmasıyla bilginin paylaşılmasına özen gösterilmekte. Etkinlik programı, dernek başkanı Jérôme Bouvier ve dernek üyeleri tarafından, Oturumlar Komitesi üyesi sendikacılar, akademisyenler, editörler gibi birçok medya aktörüne danışılarak hazırlanıyor.

Assises 2017: Teknoloji, Gündem ve Etik

Oturumların "2007-2017, Büyük Sarsıntılar" başlıklı ilk tartışmasında, akıllı telefonlar, Facebook ve Twitter'ın bilgi üretim ve tüketim şeklinin dönüşümündeki rolleri ele alındı. Tartışmada bir alternatif medya olan Rue89 kurucularından Pierre Haski, gazeteci Géraldine Muhlmann ve Patrick du Saint-Exupéry konuştu. Haski, bilgilendirmede video kullanımının arttığını ve hatta görüntünün yazının yerini aldığının altını çizdi.

Bir diğer oturumda gazeteciliğin 10 yıl içindeki geleceği, sözün önce öğrencilere, daha sonra eğitimcilere verilmesiyle tartışıldı. İlk kısımda Fransa'nın önde gelen 14 gazetecilik okulundan öğrenciler konuşurken, ikinci kısımda Sciences Po, Lille gibi gazetecilik okullarının yöneticileri konuşmacılar arasındaki yerlerini aldı. İki oturumda da teknolojik anlamda dönüşen medyayla beraber gazetecilik eğitiminde yaşanması gereken değişimin altı çizildi.

Sınır Tanımayan Gazeteciler eski başkanı Dominique Gerbaud'nun yönettiği "Yarının Sansürü Karşısında İfade Özgürlüğü" başlıklı panele katılım, büyük salonun tamamını dolduracak derecede yüksekti. Ülkelerinde yaşadıkları haksız yargılamalar nedeniyle Fransa'ya iltica etmiş gazetecileri ağırlayan 'Gazeteciler Evi' yöneticisi Darline COT-HIÈRE, Sınır Tanımayan Gazeteciler yöneticisi Christophe Deloire, "Bilgilendirmek Suç Değildir" kolektifi üyesi bağımsız gazeteci Nicolas Vescovacci ve Galatasaray Üniver-

sitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi Gülsün Güvenli konuşmacı olarak panele katıldı. Panelde, dünyada ifade özgürlüğünün geçmişten günümüze nadiren bu denli tehdit altında olduğu vurgulanarak sansüre karşı mücadelede dayanışma ve teknolojinin sunduğu fırsatların önemine değinildi.

Gazeteciliğin konumu ve konusuyla doğrudan ilişkili olan gündem de her zaman programda belirleyici oluyor. Bu yıl da Tours'da Brexit, Trump ve medya bağlantısına ilişkin tartışma ilgi çekti. Ancak en çarpıcı tartışmalar, son günün organizasyonu olan Gazetecilik Kitapları Salonu'nda gerçekleşti. Gündeme dair kitapların yazarlarıyla okuyucuları buluşturan etkinlikte Fransız güncel siyasetini konu edinen eserler tartışılırken, uluslararası meseleler de ihmal edilmedi. David Thomson'un Fransa'dan Suriye'ye IŞİD'e katılmaya gidip geri dönenlerin hikayesini anlattığı kitabın sunulduğu "Cihatçılığın Kalbinde" başlıklı oturum yoğun ilgi gördü. Thomson, herhangi bir insan gibi sıradan bir işi, ailesi ve düzeni olan insanların, radikal islamla internette tanışarak cihatçılığa nasıl adım attıklarını anlattı. Bağımsız bir internet gazetesi olan Mediapart'ın kurucularından Edwy Plenel'in, Fransız cumhurbaşkanı Hollande'in döneminde basını tartışmaya

açtığı kitabı da hararetli bir etik tartışması yarattı. Plenel, özel hayata girmeyen, siyasal yaşamla ilgili her türlü yayının kamunun yararına bir habercilik olduğunu Fransız Devrimi'ne dayanarak keskin bir biçimde savundu. Mediapart, Hollande dönemi ve öncesinde yaşanan yolsuzlukların ortaya çıkarılmasında kilit rol oynadı.

Assises'den Bize Kalan

Oturumların sonunda, ifade özgürlüğünün dünyanın birçok bölgesinde farklı ölçülerde kısıtlanmaya çalışılmasına karşın gazeteciliğe bugün her zamankinden daha çok ihtiyaç olduğu sonucuna varıldı. Modern dünyanın gazetecilerinde teknolojik yetkinliğin olmazsa olmaz bir özellik olması konusunda fikir birliği sağlandı. Ayrıca gazetecinin bu teknolojik donanımını temel mesleki nitelik ve uzmanlıkla bir arada taşımasının önemi vurgulandı. Gazeteciliğin 10 yıl içindeki konum ve şeklini hayal etmek, medyanın hızlı dönüşümüne bağlı olarak gittikçe zorlaşsa da, teknolojinin ifade özgürlüğünü dahi şekillendirici etkisi üzerinde hemfikir olundu. Otosansür, sahiplik ilişkilerinden doğan baskılar ve basın özgürlüğü önündeki türlü engellere rağmen "enformasyon var olduğu sürece gazetecilik de sürececek" denilerek, gerçekçi ve kötümserlikten uzak bir kapanış yapıldı.

"Enformasyon var olduğu sürece gazetecilik de sürececek"

Yerel Gazeteciliğin Direniş Hikayesi

Fransa'nın köklü yerel gazetelerinden La Nouvelle République, Galatasaray Üniversitesi gazetecilik öğrencilerini Tours şehrindeki merkez binasında ağırladı.

[Merve ATEŞ]

Fransa basın geleneğinde, yerel gazeteler okuyucu kitlesi ve etki alanı bakımından ulusal gazetelerden daha büyük bir yere sahip. Örneğin sadece Ouest-France (Batı Fransa) günümüzde 700 bin tirajıyla saygın ulusal gazeteler arasında üst sırada bulunan Le Figaro ve Le Monde'un toplam satış sayısını geçiyor.

La Nouvelle République, yakın zamana kadar bu ulusal gazetelerin tirajını yakalasa da orta ölçekli yerel gazeteler arasında sayılıyor. 1944 yılında Alman işgali sırasında Katolik Pierre Archambault ve sosyalist Jean Meunier tarafından kurulan gazete bölgedeki direnişin sembolü olmuş. Ziyaret sırasında öğrencilere sunum yapan Genel Yayın Yönetmeni gazetenin tarihi boyunca ekonomik olarak güçlü ve bağımsız olma ve özgün içerikler üretme ilkesini ısrarla vurguluyor.

Yazılı basının günümüzde yaşadığı sorunlar yerel gazeteleri de etkiliyor. 2. Dünya Savaşı ertesi kurulan 150 yerel gazeteden sadece 54'ü hayatta kalabilmiş, o da şimdilik. Son yıllarda satışlarda ve reklam gelirlerinde gözlenen hızlı düşüş, toplam 4,2 milyon satan yerel gazeteleri de derinden sarsıyor.

Genelde ulusal gazetelerden daha iyi durumda olsalar da bir kısmı büyük medya devleri tarafından satın alınırken, bazıları bağımsızlıklarını koruyarak hayatta kalabilmek için komşu bölgelerdeki gazetelerle ortaklıklar kurma yolunu seçiyor. Fransa'nın orta-batı bölgesinde 8 farklı vilayette satılan 70 küsur yaşındaki La Nouvelle République de bu yola başvuranlardan. Gazete bunun yanında, görsel-işitsel medya ile rekabet edebilmek ve gençlere seslenebilmek için 2004 yılında açtığı internet sitesinin ardından TV Tours adlı haber kanalını ve radyosunu bünyesine katmış, 2012'de de mobil uygulamasını başlatmış.

La Nouvelle République'in merkezinde ziyaret edilen radyo ve televizyon stüdyoları ve matbaa, Türkiye'deki büyük medya kuruluşlarıyla aynı düzeyde teknolojik donanımlara sahip. Günümüzde satış rakamları 160 binlere düşen gazete 650 çalışanıyla farklı mecralarda güçlenerek ekonomik bağımsızlığını sürdürme arayışında.

Okuyucuların yerele ilişkin sorunlarının sesi olma, bu anlamda demokratik işleyişe yerelde katkı sunma iddiasındaki La Nouvelle République gazetesi ziyareti, yerel gazetecilik kavramını ve Türkiye'de neredeyse var olmayan yerel gazeteciliğin sorunlarını yeniden düşünmeye sevk ediyor.

Gazeteciliği Öğrenmenin Farklı Bir Yolu: Atölyeler

Gazetecilikte pratik çalışma, teoriden her zaman daha önemli olmuştur. Yazarak, konuşarak, stüdyoya veya baskıya girerek öğrenilir. Teorik bilgiler tabi ki işe yarar, ancak mesleğe girildiğinde bu teorik bilgilerin çoğunun pek de geçerli olmadığı anlaşılır. Bu yüzden gazetecilik eğitimi alırken veya staj yaparken radyoda yayın yapan, televizyonda canlı yayının ya da bir editör masasının kokusunu içine çekmiş kişiler, sektörde 1-0 öne olurlar. En azından nelerle karşılaşacaklarını bilirler.

[EGE ÇUBUKÇU]

Gazeteden radyoya, televizyondan sosyal medyaya, atölyeler

Bu yıl onuncusu düzenlenen Tours Gazetecilik Oturumu, pratik çalışmaların meslekteki önemini daha da iyi kavramamı sağladı. Oturum denince akla konferanslar, münazaralar gelebilir. Genellikle tecrübeli gazetecilerin saatlerce anılarını anlattıkları, mesleki sorunları ve bu sorunlara kendilerince getirdikleri çözümleri dinleyebileceğiniz, görece sıkıcı etkinliklerdir çünkü bu oturumlar. Paris'teki Orly havalimanından Tours şehrine giden otobüse bindiğimde ben böyle düşünüyordum en azından. Ama yanılmışım. Evet konferanslar ve söyleşiler vardı hiç de sıkıcı olmayan. Ancak konferans salonunun üst katına beklemediğim bir manzara hakimdi. Çoğunluğu Tours Üniversitesi Gazetecilik bölümünden olmak üzere Fransa'nın farklı şehirlerinden gelen gazetecilik öğrencilerinin oluşturduğu kalabalık harıl harıl çalışıyordu. Yüzlerinden genç oldukları anlaşılrsa da, hal ve tavırlarından gazetecilik konusuna hakim oldukları aşıkardı.

İlk olarak oturumun sosyal medya hesaplarını kontrol eden öğrencilerle karşılaştık. En çok çalışan kişinin bulunduğu stand burasıydı. Twitter, Facebook, Instagram gibi mecralardan hem oturumun tanıtımını yapıyorlar, hem de güncel konular ve gerçekleşen atölye çalışmaları hakkında paylaşımları takipçilerine aktarıyorlardı. Günün sonunda internet sitesi ve dergileri için haberler yazmayı da ihmal etmiyorlardı. Ortaya koydukları bu çalışmalarla birlikte hazırladıkları gazete de mesleğe hiç de uzak olmadıklarının bir göstergesiydi.

Bu çalışma ortamının hemen yanında Fransa'da sadece öğrencilerin yayın yaptığı Radio Campus'un portatif stüdyosu gözümüze çarptı. Kendileri oturumun ikinci gününde, ben ve arkadaşım Ozan Doğan Avunduk'u konuk etme nezaketinde bulundular. Radyonun sabah kuşağında güncel Türkiye sorunları ve ülkemizdeki gazetecilik hakkında kısa bir söyleşi yaptık. Yazının başında bahsettiğim pratik çalışmaların nasıl meyve verdiğini o röportaj sırasında daha iyi anladım. Çoğu 19 yaşında olan bir öğrenci grubu, profesyonelişçesine radyo programı yapıyordu. Belli ki okullarında daha önce birçok kez stüdyo girmişlerdi, farklı programlar yapmışlardı. Biri spor haberlerinden sorumlu iken, başka biri de

moderatörlük yapıyordu. Kısacası amatör gazeteciler tarafından son derece profesyonel bir iş çıkmıştı ortaya.

Çok yönlü gazetecilik

“Sosyal medya var, radyo var da, televizyon nerede?” dediğinizi duyar gibiyim. O da bu iki standın tam arasında. Son teknoloji üç kamera ile çevrili minik bir alanda gerek oturuma konuk olarak gelmiş gazetecilerle, gerekse izleyicilerle söyleşi yapan geleceğin televizyoncuları hem teknoloji kullanımını –yani kamera kurulum ve kullanımı, ışık ayarı vb.-, hem de mü-lakat tekniklerini mutfakta öğreniyorlardı.

Kattaki en büyük stant ise France-Info radyosuna aitti. Radyonun bu kadar geri plan-da kaldığı bir dönemde karşılıklı iki radyo stüdyosu görmek de hayli şaşırtıcıydı. Sarı-siyah renklerle bezenmiş kulübeye benzer stüdyonun dışında bulunan minderler, radyo programının nasıl yapıldığını izlemek isteyen öğrencilere ayrılmıştı. Program kaydını yapanlar da yine mikrofon başına geçmiş her yaştan bir grup çocuktu. Ellerindeki metinleri okurken ve son sözü söylemeye yakın, kayıttaki habere ya da yanındakine geçiş işaret ederken takındıkları ciddiyet görülmeye değerdi. Daha sonra France Info’nun bu atölye çalışmasını, eleştirel ve sorgulayıcı izleyiciler yetiştirmek amacıyla medya okuryazarlığı etkinlikleri kapsamında yıl boyunca düzenli olarak yaptığını öğrenecektik.

Atölyelerin karşısında konumlanmış stantlarda ise Basın Kartı Komisyonu (CCİJP),

Haber Deontolojisi Gözlemevi (CDİ), Ulusal Gazeteciler Sendikası (SNJ) gibi farklı kuruluşların temsilcileri dokümanlar dağıtıyor, geleceğin gazetecilerine meslek kuruluşlarıyla şimdiden bağ kurma olanağı sunuyordu.

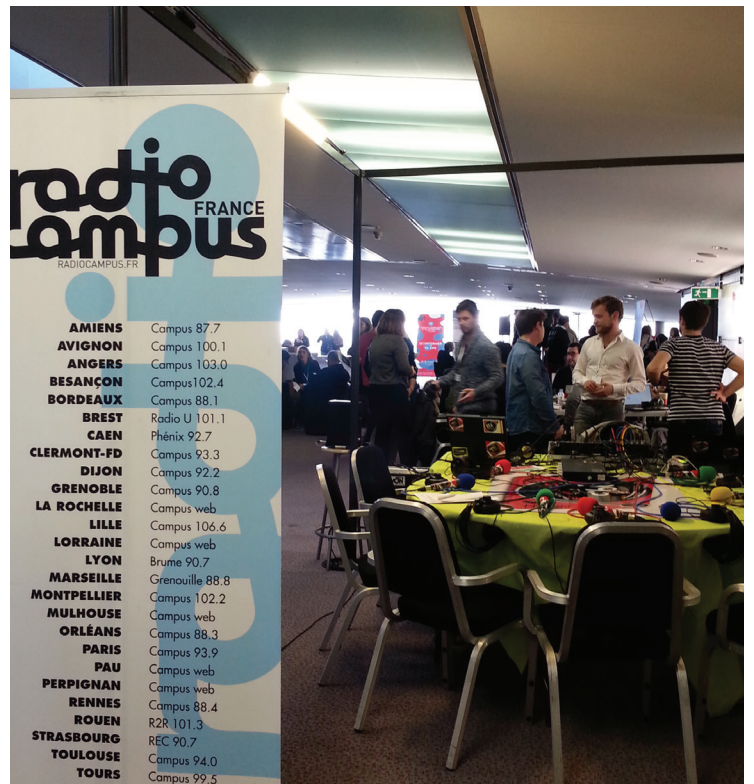
Bütün bu etkinliklerin gerçekleştiği katın tam ortasında ise, bu tür organizasyonların olmazsa olmazı küçük bir kitap fuarı yer alıyordu. Oturum her saatinde kitap satışı yapılan fuar-da, okuyucular zaman zaman yazarlarla tanışma ve kitaplarını imzalatma şansı da yakaladı.

Neden gazetecilik?

Oturma katılan tek yabancı öğrenci grubu olmamızdan mütevellit (kuşkusuz bunda Türk olmamızın ve Fransızca konuşmamızın etkisi büyük), Fransız öğrencilerin bize soracak soruları bitmez tükenmezdi. Grupça en verimli röportajımızı yine bu atölyeler kapsamında Cannes ve Metz Üni-

versitesi öğrencileri ile yaptık. Yaklaşık iki saat Türkiye’deki gazeteciliğin işleyişi ve sorunları üzerine yaptığımız söyleşi sonrasında, Fransız genç-lerin suratında garip bir ifade vardı. Çünkü neden gazetecilik yapmak istediğimizi anlamamışlardı bu ülke sınırları içerisinde. Gerçi biz de tam olarak biliyor muyuz neden yapmak istediğimizi ondan da pek emin değilim.

Başta da bahsettiğim gibi, oturum kelimesinin insanı korkutan bir doğası var. Saatlerce oturup havasız bir ortamda konuşmacıları dinleyeceğiz zannediyor insan. Ama öyle değilmiş, ya da Türkiye’de biz bu işi yanlış yapıyoruz. İlgi çeken konuşmaları dinleyip, daha sonrasında atöl-yelere katılarak, aktif olunarak da yapılabilir bu iş. Fransa’nın küçük bir şehrinin tek post modern yapısında bunu öğrendim. Bir de gazetecilik eğitimi nasıl olmalı onu baştan ele almalıyız ama o başka yazının konusu.

FRANSA'NIN SAYGIN EĞİTİM KURUMLARI: GAZETECİLİK OKULLARI

Fransa'da Gazetecilik Okulları mesleğin tüm zorluklarına karşın gençler arasında en fazla talep gören okullardan. Bunda gazetecilik mesleğinin gördüğü saygınlık kadar gazetecilik eğitime verilen önem de oldukça etkili.

[GİZEM SADE]

Tours'da gerçekleşen oturumlar süresince Fransa'da öğrenim görmekte olan öğrencilerin teknik açıdan oldukça donanımlı olduklarını, sosyal medyayı ve diğer mecraları etkili biçimde yönetebildiklerini, haber üretimi aşamasında organizasyon ve ekip çalışmasına son derece yatkın olduklarını gözlemledik. Davetlisi olduğumuz Tours Gazetecilik Okulunun (EPJT) Fransa'da meslek kuruluşları tarafından tanınmış 14 gazetecilik okulundan biri olduğunu öğrenince gazetecilik eğitimi konusunda bilgi edinme gereği duyduk.

Meslek kuruluşlarının denetiminde ayrıcalıklı eğitim

1956 yılında imzalanan ulusal bir sözleşme ile ilk defa gazetecilik eğitimi üzerine kontrol ve bu eğitimi veren okullara kabul edilmek için sınav koşulu getirilmiş. Bu sözleşme aynı zamanda gerekli koşulları sağlayan bazı okulları ayrıcalıklı konuma getiren "meslek tarafından tanınmış (akredite) olma" durumunu da beraberinde getirmiş. Günümüzde medya sektörü işverenleri ve sendika temsilcilerinden oluşan Gazetecilik Mesleğine İlişkin Ulusal Ortak Komisyonu (CPNEJ) akreditasyon başvurusu yapan okulları inceliyor ve daha önce akreditasyon verdiği gazetecilik okullarını düzenli olarak değerlendiriyor.

Öğrencilere sunulan teknik altyapı, eğitimin niteliği, profesyonellerle ilişkileri, saygın medyalarda staj bulma olanağı gibi kriterler ile değerlendirilen bir okulun akreditasyon alması ve 5 yıllık eğitiminin devlet tarafından tanınması, formasyonun nitelikli olduğu ve profesyonellerin ihtiyaçlarına cevap verdiği anlamına geliyor. Bu nedenle bu okullardan mezun olmuş genç gazetecilerin iş bulma şansları da diğerlerine göre birkaç kat daha fazla.

Çok sayıda başvurunun olduğu bu okullara

kabul edilmek ise hiç kolay değil. Örneğin her yıl 1000 adayın başvurduğu Tours Gazetecilik okuluna sadece 25 öğrenci alınıyor. Bu öğrenciler arasında olmak için haber analizi ve sınıflandırması, gündem hakkında bilgi birikimi, genel kültür, belge sentezleme, haber yazımı, anket-röportaj, yabancı dil alanlarında başarı göstermek ve en son yapılan mülakatla mesleğe ilişkin motivasyonu kanıtlamak gerekiyor.

Sayıları sadece 14 olan akredite gazetecilik okullarının dokuzu devlet üniversitelerine bağlı, yani yıllık 300-400 € civarında bir eğitim harcı vermek yeterli oluyor. Özel olan beş okulun ücretleri ise yıllık ortalama 4000 avroya ulaşıyor. Ancak gerek derslerde kullanılan teknik malzemelerin maliyetinin yüksek olması gerekse az sayıda öğrenci almaları nedeniyle özel okullar finansal açıdan daha çok kendilerine eğitim vergisi veren şirketlerle bağımlı durumdadır.

Günümüz gazeteciliğinin olmazsa olmazı "çok yönlü beceri"

Gazetecilik okulları günümüzde farklı medyaları kesiştiren bir yaklaşım sunuyor ve uygulamalı dersler ilk yıldan itibaren önemli bir yere sahip. Yazılı basında yazım teknikleri, tasarım, televizyon gazeteciliği, radyo gazeteciliği, web gazeteciliği derslerinde öğrenciler, sunulan geniş teknik donanımların desteğiyle sadece okul gazetesi ve web sitesinde değil, bölgesel televizyonlarda ve gazetelerde yayınlanan ürünler veriyor.

Radyo ve televizyon stüdyoları, masaüstü yayıncılık birimleri ve diğer taşınabilir teknolojik aletlere öğrenciler rahatlıkla ulaşabiliyor. Kısacası öğrenciler herhangi bir medyada gazetecilik yapabilmek için gerekli tüm farklı teknik becerilere sahip olarak mezun oluyorlar.

Bunların yanında basın tarihi, gazetecilik deontolojisi, basın hukuku, jeopolitik, ekonomi, sanat tarihi gibi dersler eğitimin ayrılmaz bir parçası. İngilizcenin ve stajın zorunlu olduğu programı bitirmek için öğrenciler ayrıca bitirme projesi yazmak zorundalar. Eğitimlerinin son yılını başka bir ülkenin üniversitesinde yapma olanakları da mevcut. Öğretim kadrosunda ise üniversite bünyesinde çalışan hocalar kadar medya dünyasından profesyoneller de önemli bir yer tutuyor. Bazı okullar eğitimin son yılında belli bir mecrada (gazete, dergi, televizyon, radyo, web) ya da belli bir tema çerçevesinde uzmanlaşma olanağı da sunuyor. Örneğin Lille bilim, Aix hukuk, bir başkası ekonomi ve finans alanlarında uzman gazeteci yetiştiren özel programlar sunuyor.

Bu okulların bir başka özelliği de profesyonel gazetecilere akredite okul diploması verme yetkisine sahip olmaları. En az 3 yıllık deneyime sahip bir gazeteci, okulun akademik personelinin ve profesyonellerden oluşan jüri önünde çalışmalarından oluşan dosyayı savunuyor ve yeterli görülürse bu hakka sahip oluyor.

Fransa'da gazetecilik eğitimi sadece akredite okullar tarafından verilmiyor. Farklı üniversite-lerde gazetecilik, medya ve iletişim alanlarında lisans ve master eğitimi veren çok sayıda bölüm ya da okul var. Bu okullar öğrenci alımında CPNEJ tarafından tanınan okullara göre daha az seçiciler. Ancak birçoğu akreditasyon almak, yani seçkin gazetecileri yetiştiren okul sıfatına sahip olmak için eğitim kalitelerini ve teknik altyapılarını güçlendirme yarışındalar.

Türkiye'de sayısı 60'ı geçen ve binlerce öğrenci alan gazetecilik bölümleri benzer kriterlerle değerlendirildiğinde kaçınılmaz olarak geçebilir, ayrıca bir düşünmek gerekiyor.

ÖĞRENCİ, GASTRONOMİ VE KRALLAR KENTİ TOURS

[ÖMER DEMİRCİL]

Unesco Dünya Mirası listesinde yer alan Tours gerçekten bir sanat, mimari ve öğrenci şehridir. Fransa'nın Loire bölgesinde yer alan bu şehir ayrıca Fransızca'nın da en iyi ve aksansız konuşulduğu yer olarak bilinmektedir. Belki de bu yüzden ki şehir bugün pek çok dil okuluna ev sahipliği yapmakta ve Université Francois Rabelais bünyesinde bulunan departmanlarda pek çok öğrenciye sahip durumdadır.

Çok büyük diyemeyeceğimiz şehrin nüfusu 140 bin civarındadır ve bu nüfusun 40 binini şehirdeki öğrenciler oluşturmaktadır. Üniversite hocalarının deyişiyle şehir öğrencilerden önce sıkıcı ve durağan bir akışa sahipmiş. Fakat bizim gördüğümüz yeni haliyle öğrenciler şehre hareket katmışlar ve Vieux Tours, Place Plumereau denilen bölge öğrenciler için bir toplanma ve eğlence mekanına dönüşmüş durumda. Şehirde yer alan bu meydan özellikle perşembe akşamları çok kalabalık olmakta. Normalde cuma akşamı olan bu hareketliliğin bir akşam önceden olma sebebiyse; öğrencilerin hafta sonları ailelerinin yanına gitmek için cuma gününden şehirden ayrılmalari. Durum böyle olunca perşembe akşamı eğlenmeye çıkmak bu şehirde bir gelenek haline almış durumda.

2000, 2003 ve 2006 yıllarında olmak üzere, Fransa'da yapılan "Çiçeklenmiş Şehir"

yarışmasında büyük ödülü alan şehir aynı zamanda "Fransa'nın Bahçesi" lakabı ile de anılmaktadır. Tours şehri bu renkli ve huzurlu yüzünü bize daha otobüsten inip şehrin meydanlarından birini gördüğümüz anda göstermişti. Meydanlar, parklar ve bahçeler baharın da gelmesiyle çiçek açmış ağaçlar ve yeşermiş çimenlerle dinlenmek için alanlar sunmakta.

Tours şehri tarihi olarak da önemli bir konuma sahip. Şehir bulunduğu yer itibarıyla Roma İmparatorluğunda kıymetli bir yerdi. 1. yüzyılda Roma İmparatorluğu'nun önemli bir parçası haline gelen şehir ilk başta Sezer'in Tepesi anlamına gelen Caesarodunum olarak adlandırılmıştı. Galya kökenli adı Turones olan şehir daha sonra Civilas Turo-num ve son hali olan Tours olarak anılmaya başlamıştır. 4. Yüzyıl'da şehirde yaşamış olan Saint Martin Hristiyanlık için önemli bir figürdü. Ve kendi adıyla anılan bazilikada yer alan mezarı sebebiyle şehir Roma gibi bir hac merkezi haline gelmişti. Pek çok Hristiyan haccetmek için buraya gelmiştir.

Orta Çağ'da ise şehir Avrupa'ya akınlar yapan müslümanlara karşı savaşılan ve onların durdurulduğu bir nokta olarak önem kazanmıştır. Ayrıca şehir, bugün Tours'un batısındaki La Riche'deki Plessis kalesi'ne yerleşen 11. Louis döneminde Fransa'nın başkentiydi.

11. Yüzyıl'da başlayan bu durumla beraber şehir 16. Yüzyıl'a kadar kralların daimi ikametgahı haline geldi. Bu yüzden ki şehir bugün krallar şehri olarak da anılmaktadır. Kralların ikamethahı olduğu kadar sanatçıların da durağıydı burası. Bunlardan en önemlisi şehre gelmiş olan Da Vinci'dir. Ayrıca bu dönemde gerçekleşen Rönesans, şehre çok özel konaklar ve kaleler kazandırdı ki bunlar Châteaux de la Loire adı altında bir araya gelmiştir. Bugün de şehrin muhtelif yerlerinde yer alan şatolar ve kiliseler şehre bir Orta Çağ havası kazandırmaktadır. Özellikle şehrin İkinci Dünya Savaşı yıllarında yıkıma uğramayan kısmı, ciddi anlamda tarihi bir niteliğe sahip bulunmaktadır. Krallara ev sahipliği yapmış olan Tours ayrıca Fransız ve dünya edebiyatının da en önemli isimlerinden olan Balzac'ın doğduğu şehirdir.

Şehir gastronomik olarak da ayrı bir önem arz etmektedir. Bulunduğu konum itibarı ile sahip olduğu üzüm bağları sayesinde üretilen meşhur kırmızı, pembe ve beyaz şarapları ile Tours bir mutfak sanatı şehridir. Şehirde yer alan François-Rabelais Üniversitesi ve Avrupa Tarih ve Yemek Kültürü Enstitüsü her yıl şehirde yemek ve kültür üzerine festival düzenlemektedir. Ayrıca şehir yer alan meşhur Tours Hali'nde de birçok taze ve gastronomik yemek ürünleri bulmak mümkündür.

GAZETECİLİĞİN EDEBİ YÖNÜ

Gazetecilik ve edebiyat için vazgeçilmez bir pratik olan röportaj günümüzde diğer pek çok pratikle karıştırılmakta ve yanlış anlamlarda kullanılmakta. Günümüzde gazetecilik yapmak, bu mesleğin hakkını vermek oldukça zor. Diğer yandan yapılan işler içinde karmaşadan dolayı gerçekten röportaj diyebileceğimiz çalışmalar bulabilmekte ayrı bir sıkıntı. Bu gazetecilik pratikleri ve röportaj ile ilgili olarak Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi eski dekanı Prof. Dr.Yasemin İncoğlu ile bir görüşme yaptık ve kendisi bizi röportaj nedir, nasıl yapılır, bir röportajda ve röportajcıda ne gibi nitelikler bulunmalıdır konusunda bilgilendirdi.

[GİZEM SADE - ÖMER DEMİRCİL]

Merhaba, öncelikle Türkiye’de gazetecilik pratikleri hakkında konuşmak ister misiniz? Konuşalım, hangi pratikler? İçinde bulunduğumuz süreç gazetecilik ve gazeteciler için zorlu bir süreç. 2007’den sonra kademeli olarak zaten gazetecilik mesleğini uygulamak konusunda bir takım engeller oluşmaya başladı. Biliyorsunuz Freedom House’un, Sınır Tanımayan Gazeteciler’in, Birleşmiş Milletler’in tüm raporlarında gazetecilik alanında özellikle de ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü bakımından Türkiye her geçen yıl sıralamada daha da gerilere düşmekte. Sansür ve beraberinde otosansür çok hissedildi. İçselleştirilmiş, gönüllü diyebileceğimiz bir otosansür. Tabii burada medyanın ekonomi politığına değinmeden bunu analiz etmek yanlış. Bu mülkiyet yapısındaki değişiklikler, bir elde toplanmalar, konsantrasyon dediğimiz yoğunlaşmalar sırf Türkiye’ye has olan bir şey de değil. Tüm dünyada küreselleşmenin ivme kazanmasına paralel olarak gelişen şeyler. Bir başka şey de şu ki biliyorsunuz 1950’ler 60’larda Karacan’lar, Simavi’ler geleneğini hatırlayacak olursanız hep böyle edebi kişilikler, babadan oğula geçen ve sırf gazetecilik mesleğini icra etmek üzere gazete patronu olan kişilerdi gazete sahipleri. Ama 80 sonrası, Turgut Özal 83’teki neoliberal rüzgardan Türkiye’ye nasibini aldırdı ayrıca Thatcher ve Ronald Reagan ikilisi de bunu Amerika Birleşik Devletleri’nde ve Büyük Britanya’da yaptı. Buna paralel olarak artık iş adamlarına gazete sahiplendirilmeye başlandı. Bu süreçte artık var olan dördüncü kuvvet medya olarak adlandırdığımız gazeteciliğin var olma amacı neydi? <Kamunun bilgi edinme hakkıydı.> Artık gazete patronlarının böyle bir derdi olmamaya başladı. Onlar için önemli olan kendi iktidarlarına, güçlerine, sermayelerine daha çok güç katmak adına gazetelerini, televizyonlarını, radyolarını adeta bir silah gibi kullanmaktı ve onlar da bunu yapmaya başladı.

Sizce röportajın gazetecilik pratiklerine katkıları nedir? Röportajın gazetecilik için önemi nedir?

Röportaj gerçekten çok çok önemli bir alan ve edebiyatın tam da kendisi. Yani bal gibi bir edebiyat, Yaşar Kemal üstadın da her zaman söylediği gibi. Kendisinin en çok sinirlendiği şey günümüzde söyleşiler, mülakatlar ve soru-yanıt biçimindeki şeylere röportaj denmesidir. Röportaj öyle bir şey değil, röportaj bir izlenim. İda Dağı üzerine de bir röportaj yazabilirsiniz. Röportaj bir yaratma, haber ötesi bir şey. Gazetecilikte haberin taşıyıcı olma görevi var ama röportajda böyle bir şey söz konusu değil röportajı yapan kişi yaratıyor. Röportajı yapan kişinin çok iyi bir seviyede edebiyatla, şiirle, sanatla iç içe olması lazım. Haberi yapıyorsunuz ama haber bir taşıyıcı. Halbuki röportaj bir yaratma unsurunu barındırıyor içerisinde. Ve bilinmeyen bilinir kılıyor. Diğer yandan da bilinen bir şeyin bilinmeyen yönünü öne çıkarıyor. Var olan bir şeyi; size eksik, yanlış, çarpıtılmış bir şekilde sunulanı iyi bir röportajcı kurcalayarak, sorgulayarak arka planını, işin iç yüzünü ortaya çıkararak verebilir. İşte tam da burada araştırmacı gazetecilik, sorgulayıcı gazetecilik dediğimiz şeye de röportaj ciddi anlamda destek veriyor. Özellikle siyasi güç odaklarının ya da siyasi de olmayabilir, herhangi güç odaklarının bizlerin yani kamuoyunun bilmesini istemediği, bizlerden saklanması için uğraş verdiği konularda röportajı yapan bağımsız kişi eğer iyi de bir röportajcı ise o edebiyatı, sanatı, şiiri de yanına katarak, yaratıcılığını ön plana çıkararak esasında haberin veremediği tüm gerçekliğin, bizlere ulaşmasına ciddi anlamda katkı sunar. Haber tüm gerçekliği veremez çünkü medyada gerçekliği biliyoruz ki her zaman toplumsal gerçeklikle örtüşmemekte ve sonuçta medya egemen ideolojinin yeniden üretilmesine ve meşrulaştırılmasına çok önemli bir ide-

olojik aygıt olarak hizmet etmektedir diyerek Louis Althusser’e de selam göndermiş olabiliriz.

Peki sizce günümüzde sosyal medya ve yeni iletişim teknolojileri röportajı ve pratiğini nasıl dönüştürdü? Röportaj nasıl bir yere gidiyor?

İyi bir yere doğru gitmiyor. İşte zaten bizim de röportaj atölyesini kurma amacımız buydu. Artık her bir soru cevap, görüşme, mülakat, yüz yüze bir takım çalışmalar röportaj olarak veriliyor. Bu röportajı itibarsızlaştırmaktır. Bu röportajı değersizleştirmektir. Bunu röportajı hakkı ile yapan, sayıları çok az olan en başta üstat, en büyük röportaj üstadı Yaşar Kemal’e karşı yapılan olan büyük bir saygısızlık olarak düşünüyorum.

Günümüzde başarılı bulduğunuz örnekler var mı ?

Yani sosyal medyadan ziyade ben daha çok gazete yazılarıyla ilgileniyorum. Mesela Celal Başlangıç’ın röportajlarını beğeniyorum. Biliyorsunuz Pınar Öğünç çok iyiydi Radikal’deyken fakat maalesef gazete kapandı. Çok güzel röportajlara imza atmış genç kuşaklardandı. Fikret Otyam rahmetli oldu. Yine tabi bir sürü röportaj yapanlar var. Cansu Çamlıbel vardı Hürriyet gazetesinden. Rahmetli Ünsal hocamın oğlu Çınar Oskay var. Evet birtakım isimler var ama sonuçta röportajı yaygınlaştırmak, röportajı hakıyla yapmak için çok bilgi birikimi lazım, çok iyi edebiyat okumuş olmak lazım, çok çok iyi çalışmak lazım. Gerçekten bir çiraklık dönemi var yani eskilerin röportaj yazarları sonra gazeteci oluyorlar daha sonra da köşe yazarı oluyorlardı. Ama bunun için çok büyük enerjiye, birikime, zamana ihtiyaç var. Fakat en önemli olansa yüreğini ortaya koymaktır çünkü röportaj her baba yiğidin harcı değildir.

ÖĞRETMEN OLMAK ZOR, İŞTEN ATILMAK KOLAY

2016 yılında değişen yönetmelik ile gelen sözleşmeli öğretmenlik ve daha sonrasında peş peşe gelen KHK'lar ile beraber öğretmen olmak zor, meslekten atılmak ise kolay bir hal aldı.

[ÖMER DEMİRCİL]

Kimi insanların kolay bir iş olarak görüp tercih ettikleri kimilerinin ise idealleri için tercih ettikleri öğretmenlik hem olunması hem de yapılması zor bir meslek haline geldi. Üniversiteyi bitiren öğrenciler KPSS ile aldıkları puanlarla atama bekliyorlardı. Fakat bu stresin üzerine 2016 yılında gelen Sözleşmeli Öğretmenlikle ilgili yasa durumu çetrefilleştirdi.

Resmi kaynaklardan yapılan açıklama ile bu uygulamada güdülen amaç Güney Doğu'ya ve Doğu Anadolu'ya gidecek olan öğretmenlerin orada dört yıl sabit bir şekilde görev yapmasını sağlamak olarak belirtildi. Bakan Yılmaz 16 Haziran 2016'da sarf ettiği "Bir yasa getireceğiz, diyeceğiz ki, 'Sözleşmeli öğretmen çakılı...' Çakılı öğretmeni 5 yıl Doğu'da ve Güneydoğu'da çalıştıracağız, ondan sonra kadroya alacağız. 8 yıl çalıştıktan sonra Türkiye'nin diğer yerlerine gitme imkânını vereceğiz. Aksi halde sözleşmeli statüyü kaldırırsanız Güneydoğu'ya 1 öğretmen bulamayabilirsiniz." sözleriyle uygulamanın amacını açıklamış oldu.

Sözleşmeli Öğretmenlikte Yeni Düzenlemeler

Sözleşmeli öğretmenlik yabancı olduğumuz bir kavram değil aslında. Önceden atanamayan öğretmenler çalışmak istedikleri okulun yönetimi ile bir sözleşme aracılığı ile anlaşıp devletten kadro almadan öğretmenlik yapmaktaydılar. Ancak gelen bu uygulama sözleşmeli öğretmenliğin niteliğini değiştirmiş oldu. Bu değişiklik ile beraber KPSS puanları ile atanan öğretmenler devlet tarafından sözleşmeli olarak kadroya alınmaya başladılar.

Yeni düzenlemenin getirdiği bir diğer yenilikse mülakatın alımlarda zorunlu tutulması. Eski sistemde KPSS'den alınan puan ve derecenin istenilen seviyede olması atama için yeterliydi. Fakat yeni sistem adayların aldıkları puan sonrası bir de jüri önünde mülakata girmesini gerektirmekte. Ortada bir jüri ve mülakatın varlığıysa doğal olarak adaylarda torpil kaygısının uyanmasına sebep olmakta.

Yeni Sistem Güven Vermiyor

Adayların kadro hakkının garanti edilmemiş olması, dört yıl boyunca yapılacak sözleşmeli görevden sonra devletin size ihtiyacım yok diyerek sözleşmeyi fesih hakkına sahip olması adayları tedirgin etmekte. Bununla beraber her eğitim yılı sonunda öğretmenlere yapılacak olan performans değerlendirme sınavı da yeni sistemin bir zorluğu. Ancak Bakan Yılmaz, "İstiyoruz ki bir öğretmen gittiği yerde 4 yıl kalsın. Birinci sınıftan alsın 4'e kadar ya da 4'ten alsın 8'e kadar.

Ondan sonra biz her yıl performansına bakalım. Başarılı görürsek, kadroya geçirelim." diyerek uygulamayı kendi cephelerinden nasıl gördüklerine yönelik açıklamada bulunmuştu.

Atama bekleyen ve sözleşmeli öğretmenlik uygulamasına karşı adaylar seslerini pek çok kez Twitter ve benzeri mecralardan duyurmaya çalışıyorlar. Eğitim-Sen de bu uygulamayı hukuksuz olarak nitelendirirken bu uygulamanın iptali için dava açtıklarını aylar önce belirtmiş ve yapılan açıklamada şu ifadeler yer almıştı :

"3 Ağustos 2016 gün ve 29790 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmeliğin sözlü sınava ilişkin hükümlerinin, norm fazlası olmaları durumunda sözleşmeli öğretmenlerinin sözleşmelerinin feshedilmesini kurala bağlayan hükmünün, kadrolu öğretmenlik için başvurduktan sonra aynı il ve yerde iki yıl daha göre yapmalarını, kabul etmedikleri takdirde dördüncü yılın sonunda sözleşmelerinin yenilenmemek üzere feshedilmesine ilişkin hükümlerinin, her yıl haklarında düzenlenecek performans değerlendirme formuna göre sözleşmelerin feshedilebilmesini kurala bağlayan hükmünün yürütmesinin durdurulması ve iptali istemiyle dava açtık." Yapılan sözlü sınavın objektif olmaktan uzak olduğu ve devlette başka grupların kadrolaşmasına sebep olacağı da belirtildi.

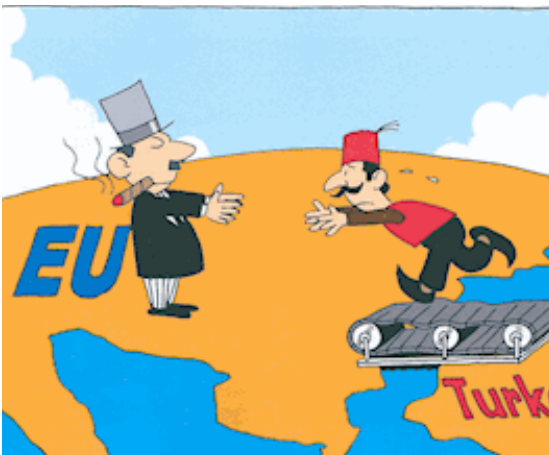
OHAL, KHK'lar, ve İhraçlar

15 Temmuz'dan sonra uygulamaya konulan OHAL ve peş peşe gelen KHK'lar ile beraber halihazırda öğretmen olanlar da mesleklerini kaybetme korkusu ile görevlerini sürdürmekte. Mesleğini kaybetmenin de ötesinde, ihraç olunan öğretmenler, FETÖ'cü damgası yedikleri için toplumdan dışlanma korkusu da yaşamaktalar. Bakan Yılmaz'ın yaptığı açıklamaya göre KHK'lar ile sadece MEB'den ihraç edilen personel sayısı 33 bin 65. Bunun yanında üniversitelerde de büyük kan kaybı yaşandı.

İhraçlar sonucu boşalan kadrolara yenilerinin alınacak olması atama bekleyenlerde umut yaratmış olsa da işinden olanları zor bir dönem bekliyor. Çünkü KHK ile ihraç edilenlerin sağlık güvenceleri, haketmiş oldukları işsizlik yardımı, emeklilik ikramiyeleri ellerinden alınıyor. SGK kaydına eklenen özel kod ile damgalandıkları için özel sektörde bile iş bulmaları olanaksız hale geliyor. Yeşil pasaportlara el konulması ve yeni pasaportların verilmemesi ise uluslararası alanda eğitim gören ya da araştırma yapan akademisyenleri olumsuz etkiliyor.

1963 yılında ortaklık anlaşmasının imzalanmasıyla başlayan Türkiye-Avrupa Birliği (AB) ilişkileri günümüzde kritik bir dönemden geçiyor. Taraflar Türkiye’de demokratik hak ve özgürlüklerin uygulanışı, olağanüstü hal kapsamında verilerin kararlar, başkanlık seçiminin şeffaflığı gibi konularda uzlaşma sağlayamazken; gerek Avrupa Parlamentosu’nun üyelik sürecini dondurma kararı gerekse Türk hükümetinin AB’ye verdiği tepkiler ilişkileri çıkmaza sokmuş durumda. Öte yandan son gelişmeler, AB-Türkiye ilişkilerinin geleceği, Türkiye’nin Avrupa Konseyi’nden ayrılması, Türkiye’nin Avrupa Konseyi sebebiyle imzaladığı ve insan haklarına vurgu yapan anlaşmaları feshetmesi, mülteciler, Erasmus programı, Şangay Beşlisi alternatifleri gibi birçok konudaki soru işaretlerini beraberinde getiriyor. Son gelişmeler ışığında Türkiye-AB ilişkilerini yorumlayan Doç. Dr. Ali Faik Demir, ilişkileri bozmanın Türkiye açısından iyi olmayacağını altını çiziyor.

Fotoğraf: Soccer Politics

ALİ FAİK DEMİR: Türkiye Avrupa ile ilişkileri bozarsa Rusya’ya bağımlı hale gelir

Galatasaray Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Ali Faik Demir, son dönemlerde sekteye uğrayan
Türkiye-Avrupa Birliği ilişkisini değerlendirdi.

[MERVE ATEŞ]

Kasım ayında Avrupa Parlamentosu Türkiye ile müzakereleri durdurma kararı aldı. Bu kararı Türkiye’den kopuşun bir sinyali olarak görebilir miyiz?

Öncelikle parlamentonun bağlayıcı bir kararı olmadığını vurgulamak gerekiyor. Bu karar bir anlamda parlamentodaki siyasal partilerin ve milletvekillerinin algılarını yansıtıyor ancak tabanın ya da halkın tepkileriyle karar alıcıların tepkileri her zaman aynı olamayabiliyor. Muhtemelen bu karar bu boyutta kalacaktır. İlişkiler zaten sekteye uğramıştı. Kırgınlıklar, kızgınlıklar, sorunlar ve gerginlikler vardı ama özellikle Avrupa açısından Türkiye’nin mültecilerle ilgili yaptıkları hayati bir noktada duruyor. Türkiye’nin sınırları açması durumunda Avrupa’nın “Biz onları almayacağız” gibi bir şey demesi Avrupa’yı insan haklarını ihlal eden bir konuma sokacaktır. Türkiye’yi insan haklarını ihlal etmekle suçlarken kendisinin insan haklarını ihlal etmek durumunda kalması Avrupa’yı ikilemde bırakacaktır. O yüzden Avrupa’nın bu durumu nasıl yöneteceğini zaman gösterecek.

Mülteciler konusuna değinmişken; Cumhurbaşkanı Erdoğan Avrupa’ya karşı mültecilere sınırları açmayı öne sürüyor. Sizce bunun yapılabilmesi mümkün mü?

Erdoğan’ın üslubunu diplomatik olmayan bir üslup olarak görüyorum. Erdoğan böyle bir açıklama yapmasa bile Avrupa bu anlamı çıkarabilirdi. Ama şöyle bir gerçek var; Avrupa Erdoğan’ın sözünü çok inanılır buluyor. Başka bir siyasetçi söylediğinde bunu yapıp yapmayacağı konusunda şüphe edebilir ama Erdoğan bunu ifade ediyorsa yapacaktır diye düşündüğü için tedirginlik duyuyor. Çünkü politika olarak eleştirse de Erdoğan’ı ne meclisin ne de kendi

partisinin etkileyemeyeceğini ve bu kararın kesin uygulanabileceğini biliyor.

Yapılması halinde Avrupa’nın hamlesi nasıl olur?

Avrupa zaten kendi iç süreciyle ilgili ekonomik ve siyasal problemler yaşıyor. Brexit ortaya çıktı ve sağın yükselişini görüyoruz. Avrupa içerisinde git-gide ötekine karşı tahammül azalmaya başladı, Müslümanlarla ve yabancılarla problemler var.

O yüzden Türkiye gibi o grubu etkileyebilecek olan bir ülkeyle kötü olmak Avrupa ülkelerinin kendi iç politikaları açısından da olumlu bir durum yaratmayacaktır. Türkiye’nin şu aşamada AB’ye girmeAB’ye girme sürecinin olmayacağı belli ama askıya almak ya da bu şekilde ifadeler kullanmak Türkiye’de provokatif bir politikaya yol açıyor. Türkiye’nin uygulamalarını daha sertleştirebilir. Türkiye kendi kamuoyunda da “Avrupa bizi dışlıyor” diyerek yapacağı şeyleri daha farklı kılabilir. O yüzden Avrupa’nın hamlesi Türkiye’yi daha demokratik mi yapacak yoksa daha marjinalleştirecek mi o da tartışılması gereken bir konu.

Her ne kadar son zamanlarda ilişkiler sekteye uğrasa da Türkiye kapıları tamamen kapatmamıştı. Son gelişmeler AB ve Türkiye ilişkilerinin geleceğini nasıl etkileyecek?

İngiltere’ye bakacak olursak, Türk-İngiliz ilişkileri olumlu bir sinyal veriyor. Almanya’da Merkel ilişkilere her zaman dikkat ediyor çünkü Almanya için Türkiye çok önemli. Almanya’da ciddi bir Türk ve Müslüman nüfus yaşıyor. Ayrıca Türkiye ile ekonomik ilişkiler de çok önemli Almanya’nın enerji konusunda Rusya ile iyi ilişkilerinin olması, Türk-Rus ilişkilerinin gelişiyor olması ve Av-

rupa'nın amiral gemisinin Almanya olduğu dikkate alınırsa Almanya ilişkileri bozma yanlısı gözüküyor. Türkiye, AB ve AB üyesi ülkeler geçiş sürecinde. Bu kadar değişimin olduğu yerde kangren ve kırılmaların olması mümkün ancak niyet beraber kalmaksa çözüm bulunabilir. Niyet ayrılma o başka bir durum tabii.

Avrupa'da sağın yükselişi, Türkiye ile AB liderlerinin arasındaki ilişkiyi olumsuz yönde etkileyebilir mi?

Tüm dünyada ötekine karşı bir tahammülsüzlük, içe kapanma var. Türkiye'de de koruma refleksi olarak bir milliyetçi dalga var. Bu anlamda bir geçiş dönemi yaşayacağız. Devletler, çıkarları gereği alma-satma konusunda bir problem yaşamayacaktır ama halklar arası geçişkenlikte zorluklar görülebilir.

Olağanüstü Hal nedeniyle Türkiye anlaşmaları askıya aldı. Sizce bu durumun bir süre daha devam etmesi Türkiye'nin Avrupa Konseyi üyeliğinden kopuşuna yol açabilir mi?

Bence Başbakan Binali Yıldırım'ın Rusya gezisini dikkatli izlemek lazım. Bu sorunun cevabı orada gözüktüyor. Başbakan, "NATO ile ilişkilerimiz, Batı ile ilişkilerimiz devam ediyor" dedi. Bu durumun, Rusya ile iyi ilişkiler kurulmasına engel olmadığına işaret ediyor. Türkiye şunu bilmek zorunda: Yumurtalar aynı sepete konmaz. Yumurtaları ayrı sepetlere koyarak riski azaltmak veya kazancı farklılaştırmak durumunda. O yüzden Türkiye, Rusya ile iyi ilişkiler kurarak kazanım sağlıyor ama eğer Avrupa ile ilişkilerini bozarsa Rusya'ya daha çok mahkum hale gelecektir. Türkiye'yi Rusya karşısında güçlü kılan Avrupa ile olumlu ilişkileri. Çünkü ne kadar çok yerde pazarlık payı varsa diğerine karşı kartı da o kadar güçlü olacaktır. Bunun hesabını çok iyi yapmak, dikkatli ve diplomatik davranmak, orta zeminde kalmak, gri renklerde durmak, 'asla' ve 'mutlaka' sözlerini kullanmamak gerek.

Ancak bir yandan Türkiye Avrupa'nın insan hakları konusunda öne sürdüğü bazı koşulları yerine getiremiyor. Türkiye bu dengeyi nasıl sağlayacak?

Türkiye'nin terör örgütleri gibi direttiği bazı konular var ama bu durum Avrupa'nın Türkiye'de demokrasi, basın özgürlüğü var mı gibi sorular sormasını elinden almayacaktır. Avrupa'nın Türkiye'de olanlar konusunda eleştiri yapma hakkı baki; aynı Türkiye'nin de onlara eleştiri yapması gibi. Türkiye, Avrupa PKK'ya izin veriyor musun diye nasıl soracaksa Avrupa da özgürlükler konusunda soru sorabilir.

Fotoğraf: TUIÇ AKADEMİ

Şeffaf ve demokratik sistemde doğru şeyler yapıyorsak bundan korkmayacağız. Bunun cevabını vermek hesap vermek değildir, olmadığının ispatlamak için bir şanstır.

Vize serbestisi Türkiye'nin ısrarcı olduğu konulardan biri. Sizce Avrupa'nın vize serbestisini kabul etmesi mümkün mü?

Herkese geçiş serbestisi sağlanması bugünkü koşullarda mümkün değil diye düşünüyorum. Avrupa'nın kendi içerisinde bir sürü problem varken ve şimdi Türkiye'de 3 milyon Suriyeli yaşarken Avrupa'nın "Biz Türkiye'yi alıyoruz" deme lüksünün olduğunu pek düşünmüyorum. Ama bu söz bir kere söylendiği için belki geçiş aşamasında öğrencilere, sanayicilere, çalışanlara kolaylık sağlanabilir veya farklı pasaport türleriyle bu sayı arttırılabilir.

Erasmus vb Avrupa programlarının geleceği bu inişli çıkışlı ilişkiden nasıl etkileenecek?

Erasmus programının engellenmesi gibi bir ihtimali pek düşünmüyorum. Siyasal iktidarda olan bir sorun nedeniyle halka ceza verilmiş olacaktır. Avrupa Birliği'nin eleştirisi varsa bu hükümetin yönetiminde, siyasal programında olabilir ama halkı cezalandırdığı zaman yaptığı şey yanlış sonuç verecektir. İlişkileri sekteye uğrattığınız, askıya aldığınız zaman sizin karşı tarafa bir yaptırım şansınız olmayacaktır.

Son zamanlarda AB yerine Şangay Beşlisi alternatifi öne sürülüyor. Türkiye'nin Şan-

gay Beşlisi'ne katılması halinde Türkiye ve dünya çapında dengeler nasıl değişir?

Şangay İş Birliği Örgütü ne NATO'nun, ne Avrupa Birliği'nin, ne de Avrupa Konseyi'nin bir alternatifi değil. Çünkü Şangay İş Birliği Örgütü öyle bir yapı değil. O yüzden buna fazla bir rol biçmenin anlamı yok. Şangay içerisinde olmanız ne güvenlik, ne ekonomik, ne de siyasal anlamda size büyük bir katkı sağlayacaktır. Tabi ki iş birliği, paylaşım, sorunların çözümü, Şangay üyelerinin ortak sınır güvenlikleri açısından değerli bir şeyden bahsediyoruz. Türkiye'nin burada olması, çok fazla Türk kökenli ülkenin Şangay'a üye olması sebebiyle anlamlı olur ama onun dışında Türkiye için NATO'nun, Avrupa Birliği'nin, Avrupa Konseyi'nin veya AGİT'in bir alternatifi olamaz. Elmalarla armutları kıyaslayamayız. O yüzden Şangay'la NATO'yu, AB'yi kıyaslamak doğru bir yaklaşım olmuyor.

Peki, Türkiye Avrupa kanadını yakının-da tutmaya çalışacak mı? Yoksa Rusya'ya daha fazla mı yönelecek?

Türkiye'nin Rusya ile ilişkilerinin en büyük boyutu Türk Akımı Projesi. İlişkilerin dayandığı nokta enerji, bu enerji ise Avrupa'ya gidecek. Unutmayalım, Rusya ve Türkiye'nin taşıyıcılığıyla Avrupa'ya enerji satılması planlanıyor. Yani, Türkiye Rusya ile ilişkileri geliştirmek istiyor ama bu ilişkiler Avrupa'yı da kapsıyor. Rusya hala bazı sınırlamaları kaldırmadı. O nedenle Avrupa ile ticaret yapmamız lazım. Türkiye'nin ihracatında, ithalatında büyük payı olan ülkelere vazgeçmesi bir alternatif yaratmadığı sürece mümkün değil. Yaratırsa bile, Türkiye'nin ekonomik verileri küçülmeden bahsediyor. Bu nedenle pazarları arttırması, yatırımı Türkiye'ye çekmesi gerekiyor.

Avrupa'da bir hayalet dolaşıyor; popülizm hayaleti. Gittikçe güçlenen popülist akımlar düşünüldüğünde, Komünist Manifesto'nun ilk cümlesini bu şekilde kurarsak çok da hatalı bir uyarlama yapmış sayılmayız.

BATI SİYASETİNDE KOPAN GÜRÜLTÜ: POPÜLİZM

[OZAN AVUNDUK]

Halkın verdiği destekle meşruiyet kazanan ve halkın yüceltildiği söylemlerle yürütülen popülizm, Rusya'dan ABD'ye çok geniş bir coğrafyaya hakim durumda. Başta Avrupa sağ olmak üzere çok farklı ideoloji, popülist siyaset temelinde bir araya gelebiliyor. Popülist söylemin özü, kelimenin de kökü olan "populus"tan yani halktan gelmektedir. Popülistlerin iddiası her daim "milletin" sesi olmalarıdır. Söylem en genel anlamda hep "elitlerin egemenliğine karşı milletin iradesi" temeli üzerine oturtulur. Yani popülistler, elitlere atfettikleri bir dizi değerler bütününe karşıtlık üzerinden siyaset üretirler. Bunu kendilerini milletle özdeşleştirerek ve millet adına konuşarak yaparlar. Fransa'da milliyetçi söylemleriyle öne çıkan Ulusal Cephe Lideri Marine Le Pen'in, ABD başkanlık seçimlerinde Donald Trump'ın galibiyetini "halkın elitlere karşı zaferi" olarak nitelemesi, popülist söylemin bu yönünü yansıtmaktadır. Elitistlik ithamı, sadece Fransa ya da ABD aşırı sağına has bir retorik değil. Batı medyasınca popülist olarak nitelendirilen, İspanya'nın en güçlü sol partisi Podemos'un lideri Pablo Iglesias, sıklıkla ülkesindeki elitist sistemi eleştirmesiyle bilinmekte. Latin Amerika solunun efsanevi lideri Salvador Allende'den miras aldığı "Halkın iktidarını yaratmak için mücadele" sloganı da Iglesias'ın bu yönünü gösteriyor.

Popülizmde bir diğer önemli vurgu ise, Fransız sosyolog Wieviorka'nın deyimiyle millete karşı bir "komplo" olarak görülen küreselleşmeye yapılıdır. Güdülen siyasetin veya ekonomi politikasının gerçek anlamıyla bağımsızlıkçı ya da küreselleşme karşıtı olması çok önemli değildir. Özellikle lidere aşırı önem atfedilen popülizmde dış güçler ve komplo dilden düşürülmez. Yine Le Pen, hem halk adına konuşması hem de

küreselleşmeyi hedef alması itibarıyla "Bütün bu seçimler bize, halka dayatılan küreselleşmenin birer oylamasıdır" açıklamasıyla popülist retoriğin hakkını vermektedir.

Popülist yaklaşıma göre milletin kararı her şeyin üstündedir, hatta bazen hukukun bile. Partisi hakkında açılan kamu davalarını "Hakimler milletin iradesini engellemek için orada değil" diyerek eleştiren Le Pen, yine bu yaklaşımını gözler önüne sermektedir. Popülistlerde milli irade kutsanır, en azından söylem ölçeğinde.

Popülistlerin Halk Miti

Popülistler halkın değerlerinin iktidarı için mücadeleye ettikleri iddiasındalar. Peki söylemlerine bu kadar hakim olan halk, ne kadar gerçek? Bu denli homojen olması mümkün olmayan halkın çıkarları ne kadar genellenebilir? Wieviorka, popülizmin belli gelenekler, hayat tarzı ve kimliği olan homojen bir toplum adına konuştuğunu söylemektedir. Bu söyleme hakim olan halk, aslında bir gerçeklikten çok bir miti çağırıştırıyor. "Millet", popülistlerin söylemlerini meşrulaştırmak için kullandıkları bir araç. Güçlerini artırmak için yarattıkları bu mit, milliyetçi altyapıyla uyumlu bir söylem oluşturuyor. Her şeyden önce bireylerin duygularını hedef alan bu söylemin siyasete dönüştüğüne de pek rastlanmıyor. Wieviorka, popülizmi icraate dönüşmesi her zaman mümkün olmayan bir söylem olarak tanımlıyor. Popülizm bu anlamda yanılsamalar üzerine kurulu bir strateji olarak değerlendirilebilir. Ancak Avrupa'daki siyasi ortam, bu mitin etki alanını küçümsemek gerektiğini gösteriyor.

Avrupa Sağ Popülizmi ve Radikal Akımlar

Batı demokrasilerinde sağ popülist akımlar son dönemde ciddi bir artış göstermekte. Al-

manyada, Hollanda, İskandinavya ve doğu Avrupa ülkelerinde de milliyetçi bir söylem üzerine kurulan popülizmin başarısına tanıklık etmekteyiz. İngiliz siyaset bilimci Margaret Canovan, popülist söylemin "bizim milletimiz" ve "birleşik-tek millet" kavramlarının altını çizerek, aslında popülizmin ayrıştırıcı bir yönü olduğunu söylemektedir. Yine Ulusal Cephe'ye referans veren Canovan, partinin eski "Fransızlara öncelik" sloganını örnek göstermektedir. İşsizlik, barınma, sosyal korunma konularıyla ilgili olarak kullanılan bu sloganda milliyetin altını çizmek, aslında popülizmin ayrımcılığa eğilimini açığa çıkarmaktadır. Ancak gittikçe radikalleşen diğer örneklerle kıyasla, bu söylem hayli masum kalıyor. Almanya'da şovenist AfD, (Almanya için Alternatif) bu örneklerden biri. AfD, söylemini Almanya'da yaşanması olası bir göçmen akınıyla ilgili duyulan korku üzerine inşa etmekte. Bir diğer örnek, Özgürlük Partisi'yle Hollanda'da karşıma çıkıyor. Partinin lideri Geert Wilders'in vaatleri arasında camilerin kapatılması ve Kuran'ın yasaklanması bulunuyor.

Sonuç olarak, bugün sağ popülizmin demokrasiler üzerinde gözardı edilemez bir etkisi var. Sağ popülizm, bu karşıtlık politikasını milliyetçilik ve ötekileştirme üzerinden yürütüyor. Bu şekilde demokrasilerin temel unsurlarından birlikte yaşama kültürünü tehdit ediyor. "Biz" ve "ötekiler" söylemini üretirken, ötekiye dışardan gelen veya yeterince milli olmayan bir unsur olarak tanımlıyor. Popülistlerin demagog ve çözümünden uzak olması ise bir diğer demokratik problem arz ediyor. Tamamıyla millet temsilciliği iddiasında olan popülizmin yanıltıcı millet algısı ve aşırı hareketlerle bağlantısı, bu akımın demokratik sistemdeki yerini sorgulattırıyor.

Geçtiğimiz 10 yıl içerisinde dünyada çeşitli siyasi başarılarla imza atan Korsan Parti Hareketi Türkiye’de. Temelleri 2009 yılında atılan ve Haziran 2016’da yeniden yapılanan Korsan Parti Türkiye, siyasi sistem içerisinde yerini arıyor.

[GİZEM SADE]

« KORSAN PARTİ, BASKI VE SANSÜRDEN ARINMIŞ DAHA İYİ BİR DÜNYA İÇİN ÇALIŞMAKTADIR. »

TÜRKİYE’DE BİR KORSAN PARTİ

İsveç merkezli Korsan Parti Hareketini model alan ve bunun bir ayağı olarak 2009 yılında ortaya çıkan Korsan Parti Türkiye Hareketi için 2016 yılının Haziran ayında yeniden bir araya gelindi. Hareketi canlandırmayı ve aralarına yeni “korsanları” katmayı amaçlayan Korsan Parti Türkiye, henüz aktif olarak siyasal hayatın içerisinde yer almıyor. Hareketin uluslararası düzeyde de kullanılan adı olan “Korsan Parti” (Pirate Party), hiçbir illegal oluşuma atıfta bulunmamakla birlikte dijital film ve müzik endüstrisindeki “korsan” kavramına gönderme yapıyor.

İnternet sitesinde yayınlanan manifestoya göre Korsan Parti Türkiye Hareketi: “Temelini teknolojinin gerisinde kalmış anlayışlar ve çağın gerisinde kalmış yasalar yüzünden ‘yasadışı’ sayılan tüm temel hakların özgürleştirilmesi ilkesinden alır.” Yine kendi ifadeleri ile Korsan Parti: “Teknolojinin kullanımının da bir insan hakkı olduğu vurgusunu yapar ve teknolojinin tüm insanlığın erişimine özgür biçimde sunulması gerektiğini belirtir.”

Korsan Parti Türkiye, hareketin uluslararası düzeyde temel çıkış noktaları olan insan hakları, gözetim, şeffaflık, bilgi özgürlüğü, kişisel verilerin korunması, telif hakları, özgür toplum ve özgür yazılım gibi ilkelerinin yanında ülkemizde internette sansür ve dijital gözetime karşı mücadele edilmesi gerekliliğinin altını çiziyor. 29 Ekim 2016 tarihinde Korsan Parti Türkiye internet sitesinde kamuoyunu bilgilendirmek için yayınlanan açıklamada internet ve bilgiye erişim hakkının temel haklardan olduğu yeniden ifade ediliyor. Özellikle Türkiye’de son zamanlarda gittikçe artan internet erişimi engellemeleri ve yavaşlatmalar da Korsan Parti’nin gündeminde.

Korsan Parti Türkiye sosyal medyayı da etkili bir şekilde kullanıyor. Facebook hesabı beğeni sayıları 5300’ü aşmış durumdayken Twitter’da 7270 civarında kişi tarafından takip ediliyor.

Korsan Parti Hareketi nedir?

Korsan Parti Hareketi, temelini sivil hakları, doğrudan demokrasi, telif ve patent ya-

salarında reform, bilginin serbest paylaşımı, bilgiye erişim özgürlüğü, kişisel verilerin korunması, ağı tarafsızlığı ve şeffaflık ilkelerinden alan siyasi parti hareketidir. İlk Korsan Parti, 2006 yılında İsveç’te, dijital telif hakkı yasalarına karşı tepki olarak ortaya çıkıyor. Bugün farklı ülkelerde ulusal siyasi partiler olarak kabul edilen Korsan Partiler, teknolojinin ve modern dünyanın gerisinde kalmış siyasi anlayışa karşı çıkmayı amaçlıyor.

Ulusal Korsan Partiler, bir sivil toplum kuruluşu olan Uluslararası Korsan Partiler (Pirate Parties International) ile kolektif çalışmalar yürütüyor ve bu organizasyon tarafından destekleniyor. PPI, aralarında Arjantin, Avustralya, Şili, Çin, Danimarka ve Fransa’nın da bulunduğu 43 üye ülkeyi bünyesinde barındırıyor.

İzlanda Korsan Partisi, İzlanda Meclisinde 10 Milletvekiliyle Temsil Edilecek

Korsan Parti Hareketi, dünyada gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde başarılı sonuçlar alıyor. Son olarak, İzlanda Korsan Partisi 29 Ekim 2016 İzlanda genel seçimlerinde oyların %14.48’ini alarak mecliste önceki dönem 3 olan sandalye sayısını 10’a çıkararak tarihinin en önemli başarılarından birine imza attı. İzlanda’yı “Bitlerin İsviçre’si” haline getirmeyi amaçlayan Partinin, koalisyon yapılması durumunda iktidara gelmesi dahi mümkün. İzlanda Korsan Partisinin yolsuzlukla mücadele, yönetimde şeffaflık, internet ve bilgiye özgürce ulaşım vaatleri halk tarafında karşılığını bulmuş gözüküyor. Partinin son seçimlerdeki başarısının İzlanda’nın yaşadığı 2008 ekonomik krizi ve bu sene yaşanan Panama Belgeleri skandalı etkisiyle arttığı düşünülüyor. Ülkede yaşanan ekonomik kriz ve Panama Belgeleri’nde eşinin adı geçtiği iddiası üzerine Başbakan istifa etmiş ve yeniden seçime gidilmişti.

Daha önce İsveç Korsan Partisi, 2009 seçimlerinde oyların %7.13’ünü alarak hem İsveç meclisinde hem de Avrupa Parlamentosunda 2 üyeyle temsil hakkı kazanmıştı. Ardından Almanya Korsan Partisi, 2014 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde ulusal oyların %1.45’ini alarak parlamentoda bir sandalye daha kazanmış ve Julia Rena Avrupa Parlamentosu üyesi olmuştu.

korsanparti.com
twitter.com/korsanparti
facebook.com/korsanpartiturkiye

BAŞKA KENTİN KENTSEL DÖNÜŞÜMÜ

Aralık 2016'da İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinden geçen düzenleme nedeniyle Maltepe'nin Gülsuyu ve Gülsu mahalleleri kentsel dönüşüme hazırlanıyor.

Daha çok siyasi olaylarla gündeme gelen mahallenin bu kentsel dönüşümle yeni bir imaja kavuşacağını, çarpık kentleşme ile gelen sorunların halledileceğini savunan CHP'li Maltepe Belediyesi 40 yıllık bir sorunu mahalleli ile çözüme kavuşturacağını iddia ediyor.

[ECE DENİZ]

1960'larda Doğu Anadolu'dan göç eden insanların inşa ettiği, gecekonduardan oluşan bu iki mahalle daha çok Kürt ve Alevi nüfusun yaşadığı, işçi sınıfının yoğun olduğu bir bölge. Toplumsal dayanışmanın oldukça gelişmiş olduğu mahalleler sosyal ve siyasi olaylarda sergilediği duruşuyla da çok konuşulan ve tartışılan bir konumda. Diğer yandansahip olduğu deniz manzarası ile "İstanbul'un Balkonu" olarak adlandırılan semt depreme de oldukça dayanıklı. Zira bugün İstanbul'un her yeri, yapılan metro ve Marmaray hatları neticesinde çökme riskine sahipken mahallenin tepe taraflarında böyle bir problem yok.

Kentsel dönüşümdeki belirsizlikler

Belediye meclisinde yıllardır tartışılan kentsel dönüşüm düzenlemesinin ortak bir uzlaşısı ile yürürlüğe girmesinin ardından mahalleli de ciddi ciddi konuyu tartışmaya başlamış. Hatta bunun için Gülsu Gülsuyu Güzelleştirme Derneği'ni kurmuş. Mimarlar Odası ve Belediye ile ortak çalışmalar düzenleyen dernek, halkın kafasındaki soruları gidermek için neredeyse her hafta toplantı düzenliyor. Bu toplantılara çoğu zaman aralarında Belediye Başkanı, Muhtar ve mimarların olduğu yetkililer de dâhil oluyor. Toplantılarda en çok tartışılan konular arasında tapusuz evler ve hazine arazisi üzerine yapılmış evlerin durumu, ayrıca mahallede birden fazla evi ya da apartmanı olan insanların kentsel dönüşüm sonrası kaç ev alacağı gibi sorunlar yer alıyor. Mahalleli bu konular üzerindeki belirsizlikten muzdarip. Hiçbir şeyin net olmaması nedeniyle çizilen planın imar planını her an değişebileceği konusunda kaygı duyuyorlar. Çünkü henüz Büyükşehir Belediyesi ile Maltepe Belediyesi aralarında anlaşmış değil. Mahallenin üst kısmının kamusal alan olmasını isteyen Maltepe Belediyesinin Büyükşehir Belediyesine açtığı davayı kazanmasına rağmen çizilen planın değişebileceğine dair kanı yaygın. Ve belki de en önemli konu mahallelinin kendi arasında doğan anlaşmazlıklar. Çünkü bu anlaşmazlıklar ilerde mahalleli arasında büyük fikir çatışmalarına neden olacak kadar kuvvetli.

Sorunların Kaynağı

Bugün mahallede yaşayanların yarısının hala tapusu yok. 40 yıldır evi için vergi verenler bile daha tapusunu alamamış. Devletin tapularını alabilmeleri için verdiği süreyle bir yıl. Tapu

alabilme şart ise evleri için vergi verdiklerini ispatlamak. Mesele bu kadar basit görünse de işin asıl yüzü başka. Mahallelinin tapularını almak için hazırlayacağı başvuru dosyalarında vergi verdiklerini ispat eden evraklar puluzsa devlet ödedikleri vergileri geçersiz sayacak.

Tüm bu olanlar karşısında o mahallede yaşayan insanların bu mağduriyetini karşılayacak bir düzenleme de henüz yok. Hazine arazisi üzerine ev yapmış olanlar ise çevredeki komşularının arsasından pay alacak. Tabi ki bu durum arsasına ikinci bir pay girecek insanları rahatsız ediyor. Müteahhitlerin 3 arsayı birleştirerek imar adası şeklinde yapacakları evler apartmanı olan insanları da zor durumda bırakacak gibi. Çünkü düzenleme ile insanlara evleri üstünden değil arsaları üstünden bir pay verme durumu söz konusu. 4 dairesi olan insanlar ancak 1 daire alacak çünkü arsasının büyüklüğüne göre hakkı bu. Daha çözüme ulaştırılamamış bu konular en çok da mahallenin arasında soruna yol açıyor.

Tartışılan bu sorunlar arasında en tartışmalı olan konu galiba apartman meselesi. Mahalleden bazı insanlar, apartmanını kaybedecek olan insanları anlamadığını söylüyor. Hatta mahallede atölyesi olan Tuncelili bir vatandaş "Yıllardır aldıkları kiralar yetmedi mi? Bu neyin mücadelesi? Zaten kentsel dönüşüm sonrası evlerin değerinin üç katına çıkacağı gibi bir söylenti de mevcut" diyor. Ama Erzincan Refahiye'den emekli işçi bir mahalleli hemen karşı çıkıyor bu sözlerle. Apartmanında kendisi ve dört çocuğundan başka kimsenin oturmadığını evlerinden de maddi bir kazanç elde etmediğini söylüyor. O böyle konuştuğu sorunun ne kadar çok katmanlı olduğu ortaya çıkıyor. Ama kentsel dönüşümün başlayabilmesi ya da kentsel dönüşüme karşı bir uzlaş sağlanabilmesi için bu meselelerin tek tek çözülmesi şart. Tüm bu konuşmalar tesadüfen girdiğim bir mahalle kahvehanesinde geçiyor. Mahalleli oldukça konuşkan, tüm sorulara samimiyetle yanıt veriyorlar. Onlarla konuştuğça, her dakika yeni sorunlar da su yüzüne çıkıyor.

Kaygı verici söylentiler

Maltepe Belediye Başkanı verdiği bir demeçte yıllardır çözülmemiş olan Gülsuyu ve Gülsu Mahallelerinin kentsel dönüşümü sorununu çözeceklerini ve 2017 sonbaharda kazmanın vurulacağını iddia ediyor. Kimileri başkana güvense de bir kısım mahalleli hala güven sorunu yaşıyor. Toki'nin site yapacağı, Kiptaş'ın bölgeye gireceği ya da bölgenin villa tarzında yapıp mahallelinin kapı dışarı edileceği söylentileri yaygın. Bir mahalleli hakkını savunacağını, gece gündüz yıkılmasın diye başında beklediği evi için mücadele edeceğini büyük bir karallıkla ifade ediyor. Mahallenin esnaflarından biri ise tuhaf ama düşündürücü olan şu cümleyi kuruyor: "Devlet hep 18 yaşında, yaşlanan bizleriz. O daima genç ve haklı biz onun haklılığına boyun eğmekten başka çaresi olmayan ihtiyarlarız."

Şu aralar mahallenin en çok tartışılan konusu kentsel dönüşüm olsa da mahallenin başka sorunları da var. Mahalleye yerleşen Suriyeli göçmenlerle mahalleli arasında bir soğuk çatışmanın varlığından söz etmek mümkün. Ayrıca son üç yıldır mahalleye dadanan uyuşturucu çeteleri de mahallelinin en çok mücadele ettiği konu. Acı ve insana utanç veren diğer bir konu ise birkaç alevi çocuğunun cinsel istismara uğramış olması. Bu olaylar mahallede büyük yankı uyandırmış, büyük protestolara neden olmuş. İnsanlar davaları büyük bir kararlılıkla takip etmiş ve cinsel istismara uğrayan çocukların ailelerine de destek çıkmış. Zaten onları diğer mahallelerden ayıran şey de tam olarak bu: Mücadele.

Son söz...

Yürüdüğüm yol boyunca gördüğüm anlatılanların ötesinde bir Gülsuyu var. Mahallenin tüm ıssızlığına ve ürkütücülüğüne rağmen sorularına içtenlikle cevap veren bir teyze de bu sözümü doğruluyor. "Burası İstanbul'un en güvenilir yerlerinden biridir" diyor. "Herkes birbirini tanır, bilir. Mahallede tek tinerici bile yoktur" diye ekliyor. Hatta bindiği minibüste bile mahallelinin tüm siyasi, toplumsal meseleleri içtenlikle tartışabildiğinin de altını çiziyor. "Burası yazıldığı gibi bir yer değil diyor" son olarak.

Mahalleli NE DÜŞÜNÜYOR?

Küçük, huzurlu ve sessiz mahallerinde yaşayan insanlar şimdi harıl harıl evlerini nasıl kurtaracaklarını ve kentsel dönüşümün gölgesinde nasıl mahallelerinde yaşayamaya devam edeceklerini düşünüyor. 5 katlı, site şeklinde olmayıp imar adası (toplu yapılanma) şeklinde olacak evler mahalleliyi ürkütüyor. Bunun nedeni ise kentsel dönüşümle birlikte evlerin fiyatının artacak olması. Şu sıra evlerinin değeri 150-200 bin arasında değişirken bu fiyatların kentsel dönüşüm sonrası 1 milyondan fazla olacağı söylentisi var. Bu durumda halkın çekeceği kredi miktarı da artacak. Çoğu mahallelinin işçi olduğunu varsayarsak bu krediler o insanların altından kalkabileceği meblağlar değil. Krediler dışında kentsel dönüşüm sonrası o apartmanların aidat ücretleri de epey yüksek olacak. Çünkü ilçede kentsel dönüşüm geçirmiş birkaç mahallede bu durumun örnekleri mevcut. Durum böyle bir hal alınca mahalleli daha kentsel dönüşüme girmeden evini satmak ve mahallesini terk etmek zorunda kalabilir.

Geçim şartlarının zor olduğu bir dönemde, 40 yıl önce gelip yaptıkları evlerini terk etmek zorunda kalma ihtimali mahalleliyi kaygılandırıyor. Her ne kadar belediye güvence veriyor olsa da toplumsal endişe çok yüksek. Bugüne kadar hiçbir siyasi vaadin yerine getirilmediği gibi bu durumun da görmezden gelinebileceği kanısı yaygın. Mahallenin esnafı ise (özellikle Üsküdar Caddesinde yer alan esnaf) kentsel dönüşüm istemiyor. Çünkü ekmek teknelerini kaybetmek istemiyorlar. Dükkan sahipleri de aynı şekilde düzenli kira getirisi olan dükkanlarını kaybetmek istemiyor. Yeni imar planıyla genişleyecek cadde ve sokaklarla arsasından kayıp yaşayacak mahalleli bu durumu da kabullenmekte güçlük çekiyor. Çünkü azalan arsaları nedeniyle alacakları ev de riske giriyor.

Fakat tüm bu olumsuzluklara karşın mahallenin kentsel dönüşümle değişmesini isteyen bir kesim de var. Bu isteğin temelinde ise tapularını almalarına rağmen evlerini yeniden yapamamaları veya başka bir yere taşınamamaları gibi sorunlar var. Çünkü evlerini kısa bir süre için terk etmeleri aldıkları tapuları kaybetmek demek onlar için. Bunun nedeni ise devletin, bölgedeki evleri işgal eden ve bundan haksız mülkiyet kazanımı elde eden insanların faaliyetlerinin önüne geçmek istemesi. İşte mahalleli de tam da bu gelgit durumundan bıkmış. Artık her şeyin bir sonuca bağlanmasını istiyor. Tabi ki de bu kentsel dönüşüme destek veren kesimin en önemli özelliği ise çekilecek banka kredilerini karşılayabilecek olmaları.

SINIRLARIN ÖTESİ: BOĞATEPE

[BAHAR ÜNLÜ]

Gücümüzün sınırlarının yaşadığımız coğrafya ile şekillendiğine inanıyorsanız, 2300 metre yükseklikte, -40 derecede yaşanan bu başarı öyküsünü henüz okumadınız. Her tür hastalığa bitkilerle tıbbi tedavi uygulayabilen, bir müze tanıtabilen ve Fransızca konuşabilen Boğatepe Köyü kadınları, şehirden çok uzakta bir tarih yazıyor.

Kars, peynirin başkenti. Bu topraklarda peynir, bir süt ürünü olmaktan çıkıp, insanları etrafında toplayan, sosyolojik ve ekonomik boyutlarıyla bir kültür ögesine, bir amaca dönüşüyor. Biz de peynirin tarihini görebileceğimiz bir müze olduğunu öğrendiğimizde Boğatepe Köyü'nün karlı yollarını tuttuk. Uzun bir yolculuktan sonra köye vardığımızda tanıştığımız Zümran Ömür, bizi hem bilgisi ve insanlığıyla derinden etkiledi, hem de Boğatepe Çevre ve Yaşam Derneği'yle ve köyün yüzlerce yıllık geçmişi ile tanıştırdı.

Doğu Anadolu'dan Avrupaya

Boğatepe, Kars'a 50 km uzaklıkta, dağlarla çevrili uçsuz bucaksız bir yaylaya kurulu 70 haneli bir köy; zengin doğası, tertemiz havası ve şaşırtıcı tarihi ile doğal bir hazine. 2000 yılından bu yana Kars ve çevresinde düzenlenen pek çok proje dâhilinde büyük bir gelişim gösteren bu köydeki dernek, Türkiye'nin ilk ve tek eko müzesini kurmakla kalmayıp, köy halkına özellikle de kadınlara büyük bir istihdam ve eğitim olanağı sağlıyor.

Boğatepe Çevre ve Yaşam Derneği, 2007 yılında köyden 45 kadın ve 15 erkeğin girişimiyle, köydeki endemik bitkileri ve

köklü peynir yapımı tekniklerini korumak, üretim süreçlerini geliştirmek amacıyla kuruluyor ve Birleşmiş Milletler desteğiyle pek çok faaliyet yürütüyor. Başkanlığını Zümran Ömür ve İlhan Koçulu'nun yürüttüğü dernekle ilgili

Zümran Hanım: "En başta erkekler kurdu, amaçları paraydı, yürümedi. Sonra biz kadınlar ele aldık, amacımız sağlıktı. Başarılı olduk." diyor.

Gerçek bir sosyal girişim örneği olan bu faaliyetlerden sonra köyde hızlı bir büyüme yakalanmış, işbirliği, kadın-erkek eşitliği büyük önem kazanmış. 2009'da Fransa'daki bir eko-turizm derneğiyle kardeş dernek olduktan sonra her yıl gelen Fransızlarla pek çok alanda atölyeler yapmaya başlamışlar. Köyün misafirhanesi turistleri ağırlamaya yetmeyince köylüler evlerin bir kısmını pansiyona çevirmiş, at ve bisiklet turlarıyla çevre gezileri düzenlenmeye başlamış.

"Doktor teşhis ediyor, biz tedavi ediyoruz"

Peynir Müzesi'nden sonra bir atölyeye giriyoruz. Burada ziyaretçiler köylüler tarafından imal edilen Molakan peynirini, Kars kaşarını, gravyeri, balı satın alabiliyorlar. Boğatepe'nin florası oldukça zengin, burası 670 kadar bitkiye ev sahipliği yapıyor, bunlardan bir kısmı endemik türde, yani sadece o yörede yetişen özel bitkiler. Bu bitkilerden yapılan kremleri, yağları ve kurutulmuş bitkileri de bulabiliyorsunuz. Ürünler üzerine sorduğumuz sorulara Zümran Ömür'den aldığımız detaylı yanıtlar karşısında şaşırtıyor ve hayretle bu bilgileri nasıl edindiğini soruyoruz.

"Köyümüze ait bitkiler üzerine aldığımız eğitimler sonrasında bu bitkilerin kullanım alanlarını öğrendik ve işlemeye başladık. Ürettiğimiz krem ve yağlar, kadınlara önemli bir gelir kapısı da oldu." diye anlatmaya başlıyor Zümran Hanım. Derneğin faaliyetlerinin ilk adımı olarak uzmanlar tarafından yöreye özel bitkilerin bir dökümü çıkarıldıktan sonra Hindistan'dan, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden gelen farmakologlar ve bitki uzmanları köylülere eğitim vermeye başlamış. Eğitimleri çok uzun ve büyük bir ciddiyetle sürmüş, bunu Zümran Hanım'ı dinledikçe açıkça fark ediyoruz.

"Mevsimlere bağlı olarak bu raflardaki ürünler değişiyor, yılın belli dönemlerinde çeşitli bitkileri işliyoruz. Bu bitkilerle tıbbi tedaviler yapmak mümkün. Bizler doktor değiliz, neyiz olduğuna tabii ki bilemiyoruz. Doktora gidiyoruz ama reçete almadan

geri dönüyoruz. Sonra da köyde kendi bitkilerimizle kendimizi tedavi ediyoruz."

Kadınların aldıkları eğitimler bununla sınırlı kalmamış. Köydeki gelişim, sosyal ilişkileri geliştirmeye de başlayınca, eşler arası ilişkiyi düzenlemek adına 'kendini ifade etme' eğitimleri de almaya başlamışlar. "İşler ilerliyordu fakat kadınlarımız kendini ifade edemiyordu. Bunu aşmak amacıyla iletişim eğitimleri aldık, nasıl sağlıklı iletişim kurulacağına, hatta nasıl kavga edileceğine dair dersler gördük." diyor Zümran Hanım.

Bundan sonra, özellikle yazları köye gelen Fransız turistlerle anlaşmak için Fransızca öğrenmeye karar vermişler ve Kafkasya Üniversitesi'nden gelen bir hocadan Fransızca dersleri almışlar, çoğu iyi seviyede öğrenmiş. Zümran Hanım, 'ben tok öğrenci görmedim' diyerek bize kurduğu sofranın başında bir turistin "Salut, monsieur!" diyerek selamlanmaya ve kendini Fransızca tanıtmaya nasıl şaşırdığını gülererek anlatıyor.

Boğatepe'de Kültürel Gelişim

Kadının da ekonomiye katılması ve eğitim almasıyla beraber, köylerde alışlageldik ataerkilliğin nasıl silindiğini, ilişkilerin nasıl yeniden düzenlendiğini fark edebiliyoruz. Bu sayede çocuklar da eşit ebeveynler arasında, herhangi bir cinsiyete atfedilmemiş işleri öğrenerek, her şeyi öğrenebilme ve kendini geliştirebilme fırsatı içinde büyüyorlar.

Derneğin faaliyetlerinden sonra, köyün 50 olan hane sayısı birkaç yıl içinde 70'e yükselmiş. Kırsaldan şehre göçün durdurulmadığı günümüzde, insanların köylerine dönüp burada yaşamak istemeleri, yakalanan başarının somut bir göstergesi olarak karşımıza çıkıyor.

Müzenin amacı unutulmaya yüz tutmuş peynir çeşitlerini hatırlatmak, yörenin geleceksel üretim süreçlerini korumak ve gelecek nesillere aktarmak. Bunu büyük ölçüde başarıyorlar. Zümran Hanımın 17 yaşındaki küçük oğlu, peynirle ilgili mayalanmadan

vakumlamaya giden bütün süreci biliyor. Gravyer tekerleklerinin 60 ila 120 kilo olduğunu da örneğin ondan öğreniyoruz.

Şu an mücadele ettikleri güncel sorunlardan biri, köydeki tek ilkokulun eğitiminin yetersiz olması. Okuldaki tek öğretmen, aslında turizm alanından mezun ve köydeki tüm çocuklara tek sınıf sistemi üzerinden ders veriyor. Çocukların ilkokuldan sonra devam edebileceği ortaokul da buradan oldukça uzakta. Zümran Hanımın ziraat mühendisliği alanında akademik kariyerine devam eden diğer oğlu, küçük yaşta ailesinden uzakta okumak zorunda kaldığı yılları anlatıyor ve kardeşlerinin bunu yaşamaması için ellerinden geleni yapacaklarını söylüyor.

Kültürel ve tarihi bilinç, iyi seviyede bir kişisel gelişim yalnızca şehirlerde elde edilmeyormuş. Bu eğitim engellerine rağmen Zümran Hanım, eşi Cemal Bey ve çocukları, hem tarihsel hem kültürel hem profesyonel anlamda bilgili ve bilinçliler.

Boğatepe daha önce sosyal medyada, televizyonda ve gazetelerde de yer bulmuş. Örneğin Zümran Hanım, kendisine gıda firmalarından gelen birkaç reklam teklifini, onların bir hatası halinde köyün ve peynirlerinin ismine zarar gelebilir endişesiyle reddetmiş. Ziraat mühendisi oğlu, uluslararası konferanslarda buradan istenen tohum ve bitki örneklerini götürmeyi reddettiği için pek çok toplantıya katılamamış. Peynir üretimini fabrikasyona çevirmelerini, dolayısıyla tarihsel birikimin yok edilmesini gerektiren pek çok idari baskıya karşı da mücadele etmişler. “Buranın sürdürülebilirliğini sağlamak görevimiz. Adımla-

rımızı dikkatli atmasaydık milli servetimizi, kültürel miraslarımızı ve köyümüzün özelliklerini kaybedebilirdik” diyorlar.

“Parfüm, çikolata, şampuan üretmek istiyoruz”

Zümran Hanımın bütün misafirperverliğiyle bizi konuk ettiği evinde, yöreye ait ekmeği, reçelleri, peynirleri tatma fırsatı buluyoruz. Burada yediğiniz her şey bu toprakların zenginliğinden bir parça taşıyor, damaklarınızda buraya ait bir tat bırakıyor.

Doğu Ekspresi’nin son zamanlarda yaşadığı popülerlik Kars’ta pek çok şeyi etkilediği gibi, buranın da bilinirliğini artırmış. Gerek bloglar gerek fotoğraflarla sosyal medyada belli başlı ziyaret noktalarından biri olarak gösterilen Boğatepe’ye, takdir edersiniz ki her çeşit insan gelmiş. Zümran Hanımdan ziyaretçilerle yaşadığı pek çok ilginç anıyı dinliyoruz; kendisini ciddiye almayan pek çok kadın grubunun müze tanıtımını nasıl dinlemediğini, Fransızca bilmesiyle alay edenleri, bitkiler konusunda bilgileriyle kendilerini yarıştıranları, her yeri fotoğrafladıktan sonra burası pis diye burun kıvrıranları... Hepsini gülerek anlatıyor, biz de mahcup, yoz kültürümüz ve şehirli egolarımızı düşünüyoruz. “Ben şiveli konuşan, şalvar giyen bir kadıyım. Beni bununla bir yere koyacak olan varsın koysun. Önemli olan öğrenmek, bilmek.” diyor, “Köyümüze gelen her misafiri en iyi şekilde ağırlarız. Kendileriyle ne öğrendiysek, ne ürettiyse paylaşır ve bundan mutlu oluruz. Dinlerlerse ne ala, ne mutluluk. Dinlemez, beğenmezlerse de bizim amacımız sağlık üzerinde çalışmak. Devam edeceğiz.”

Şu anki istekleri, parfüm, çikolata ve şampuan üretmeyi öğrenmek. Bu süreçleri öğrenmek için eğitim almak istiyorlar ve bu doğrultuda bir arayış içindeler. Dileriz ki, bu konuda yardımcı olabilecek birine ulaşsınlar, fon alabilsinler ve bir sonraki gidişimizde kozmetikten çikolataya ürün gamlarına ekledikleri pek çok yeniliği deneme fırsatı bulalım.

Boğatepe Köyü’nden bir tipinin ortasında, kafamda derin düşünceler ve nedendir bilmem, dolu dolu gözlerle ayrıldım. Etrafı dağlarla çevrili bu köyün halkından öğrendiğimiz, yalnızca peynir yapımı ve bitki kurutmak değildi.

Bu köye bir gün muhakkak gidin. Pek çok fırsattan mahrum bırakılan kadının, azmiyle neler yaratabildiğine şahit olun. Birbirine saygı duymanın, bahaneler üretmeden emek vermenin nasıl başarılar getirdiğini siz de görün.

Onlar, ‘topraktan öğrenen, kitapsız bilenler’, Türkiye’de çok büyük imkânlarla sahip koca şehirlerde yapılmayan bir yaylada başarıyorlar. Şehirdeki hayatlarımızda kaybolup giden, şikâyet etmekten harekete geçmeyen biz öğrencilerin, kentlilerin ve bütün insanların, Zümran Ömür’den, ailesinden ve Boğatepe halkından alınacak büyük dersleri var.

PEYNİRİN TARİHİ BURADA YATILIYOR

1800’lü yılların sonunda kurulan köyün ilk sakinleri, meşhur Kars gravyerinin ve kaşarının bulucuları, tarihteki en barışçıl topluluk, Molakanlar. Rus Ortodoks kilisesinin katı ve savaştı politikalarına karşı durdukları için Kafkasya’nın çeşitli bölgelerine sürülen bu insanların yöreye halkına öğrettiği peynir yapımı ve hayvancılık tekniği günümüze kadar ulaşmış durumda. Gravyeri bu topraklara getiren İsviçreli David Moser’in 1880’de kurduğu zavot, (Rusça’da imalathane anlamına geliyor), köye ismini vermiş ve 1936 yılına kadar burası Zavot Köyü olarak anılmış. 2009 yılında derneğin kurulmasıyla restore edilen bu eski mandıra şimdiki Eko Müze Zavot Peynir Müzesi halini almış.

Müzede 19.yüzyıldan itibaren peynir yapımında kullanılan bütün aletler ve yöreye ait endemik bitkiler sergileniyor. Bunun yanında sütün sağılmasından peynire dönüşmesine kadar bütün aşamalarla ilgili bilgiler, bitkilerin kullanım alanları, işlenme biçimleri de öğrenilebiliyor.

RENKLER SOLMASIN, KÜLTÜRLER KAYBOLMASIN: MARDİN MOZAIĞI VE SÜRYANİLER

[RAZİYE TAYFUN]

Geçen hafta Eski Mardin ve Midyat 'ı gezme fırsatı buldum. Mardin; Süryani, Kürt, Türk, Arap halklarının bir arada yaşadığı, kültürel çeşitliliği ile göze çarpan bir şehir. Mardin farklı dini inanışlar paralelinde, sanatsal açıdan da tarihi değeri olan camiler, kiliseler, manastır ve benzeri dini eserler barındırıyor. Mardin'in tarihine şahit olacağımız eşsiz bir mimariyle tasarlanmış geleneksel taş evlerini görmek için ilk durağımız Eski Mardin oluyor. Ortadoğu'nun kadim halkı olan Süryanilere bağlı olarak sokaklarda birçok şarap ve telkâri dükkânına rastlamak mümkün. Methini pek çok kişiden duyduğumuz bu şarap dükkânlarından birine giriyorum. Dükkân sahibinin şaşkın ve kuşku bakışlarından anladığım kadarıyla dükkânına örtülü bir kadının girmesi pek rastlanmadık bir durum. Kısa bir sohbetten sonra yönümü Kırklar kilisesine çeviriyorum. Dönemin siyasi yöneticileri tarafından hemen kabul edilmeyen Hristiyanlığa gönülden bağlı olan 40 kişinin öldürülmesi sebebiyle kiliseye Kırklar Kilisesi ismi verilmiş.

Süryaniler, yaşadıkları topraklar üzerinde kültür ve sanat alanında eserler bırakarak bölgenin sosyal yaşamını derinden etkilemiş bir halk olarak birçok âlim ve bilgin yetiştirerek, bölge medeniyetine yön vermişler. Kırklar Kilisesi'nden sonra yönümü Mardin Müzesi'ne çeviriyorum. Burada müzenin etrafını saran ve bahçesine güzellik veren asma yaprakları ve çeşitli çiçeklerle müthiş bir doğa güzelliği ile karşılaşıyorum. Sarımtırak renkli kalker taşından yapılan çift girişli, üç katlı müze, iç ve dıştaki tonoz, kemer ve sütun başlıklarındaki eşsiz taş süslemeleri ve koleksiyonundaki eserleriyle Türkiye'nin önemli müzelerinden biri kabul edilebilir diye düşünüyorum. Mardin Müzesi'nden sonra şehre 15 km uzaklıkta bulunan Deyr'ul Zafaran manastırı karşıma çıkıyor. Nar bahçesi ve şehirden uzak sakin bir yerde manastırın inşa edilmiş olmasından dolayı büyüğü bir atmosfere kapılıyorum. Doğuya bakan küçük pencereden güneş ışınlarının girmesinden, güneşin kaybolduğu zamana kadar ibadet eden güneşe tapan insanlar, bu pencerenin hemen sağ yanındaki sunakta da insan ya da hayvan kurban ediyorlarmış. Yukarıya doğru "V" şeklinde uzanan taş bloklar her depremde daha da sağlamlaşmış ve şu an hiç bir yapıştırma malzemesi bulunmamasına rağmen üstünde 5000 tonluk bütün manastırı taşıyor.

Ardından manastırdan sonra Artuklular zamanında yapılmış görkemli yapısıyla Mardin Ulu Camii'ni ziyaret ediyorum. Ulu Cami mahallesinde bulunan bu muhteşem yapının minaresi Artuklu hükümdarı Kudbettin İlgazi zamanında 1176'da inşa edilmiş. Hasankeyf'te duyduğum yılan ve akrep tılsımı hikâyesinin aynısı Ulu Caminin yıkılan minaresiyle bozulan tılsım hikâyesinde de var. Akrep ve yılan sokması çok olan Mardin'de ulemalar bir gün bir araya toplanır ve altın bir zincirin üzerine bir tılsım yapıp bunu Ulu caminin iki minaresi arasına asarlar. 1885 yılındaki bir depremle minarenin biri yıkılınca akrep tılsımı işlevini yitirir ama hikâyeye göre Mardin'de kimseyi yılan sokmamıştır o zamandan beri...

Bir sonraki gün Midyat'a gittiğimizde gözlerinden okunan utangaçlıkları ile konuşmaya çalıştığımız çocuklardan birkaçı bize eşlik ederek, şehri kısa sürede tanımamıza yardımcı oluyorlar. Sıla dizisinin çekildiği Konak uğradığımız yerlerden birisi... Burada Halk Eğitim Merkezi'nde el sanatları eğitimi gören kadınların el emeği göz nuru işleri sergilenip satışa sunuluyor. Mardin'in meşhur çiçekli yazmalarından bir tane de biz alarak kadınlarımıza destekte bulunmak istiyoruz. Midyat civarında bulunan birçok kilise ve manastırı ziyaret ediyoruz. Misa-fırperverliklerinden çok memnun kaldığımız Süryanilerle en son Mor Gabriel Manastırına giderek vedalaşıyoruz. Tanıştığımız Süryaniler, çocuklarının kilisede Aramice öğrendiklerini ve Hristiyan geleneklerini günlük yaşamlarında sürdürdüklerini ifade ediyorlar.

Aslında tüm bunlar Süryanice kılıç anlamına gelen Seyfo katliamında (1914-1915) yaşatılan baskı ve zulme rağmen Süryanilerin kültürlerine hala sahip çıktıklarının göstergesi. Göçle gidenlerin mülklerine el konulmuş durumda. Mor Gabriel Manastırı'na ait topraklar da hazine arazisi ilan edildi. Bu denli zulme rağmen inandıkları hakikatten vazgeçmeyen, direnişleri ile değerlerini yaşam pratiğine aktırmış Süryaniler, onurlu mücadelelerinden dolayı örnek alınması bir halk olarak kalbimizde yer ediniyor.

Sürgün edilen benliğimizle çıktığımız yolculukta, güneşe uzatarak ellerimizi güne sürülüp geldik.

İngiliz yurttaş sinemasının kilometre taşlarından Ken Loach son filmi "Ben, Daniel Blake" ile bürokrasinin ve prosedürlerin İngiltere gibi gelişmiş bir ülkede bile insanların hayatını mahvetmesinden bahsediyor. Uzun yıllardır Paul Lavarty'nin senaryolarını beyazperdeye taşıyan Ken Loach, "Ben, Daniel Blake"teki dramatik anlatısıyla sinematografisinde bir ilke imza atıyor.

SİSTEME BİR BAŞKALDIRI: BEN, DANIEL BLAKE

[ALEYNA SARAL]

Oldukça dokunaklı ve realist bir film olan "Ben, Daniel Blake" Cannes Film Festivali'nde "Altın Palmiye" ve BAFTA'da "Yılın En İyi İngiliz Filmi" dahil 20 ödül ve 27 adaylıkla sinemaseverlerin kalbini fethetti.

Filmin açılış sekansından beri kolaylıkla empati kurabildiğimiz 59 yaşındaki Daniel Blake oldukça sıradan bir adamdır. Eşinin ölümünden sonra oldukça sıradan ve yalnız bir hayat sürdüren Daniel kalp krizi geçirdikten sonra çalışabilecek durumda değildir. Hayatını devam ettirebilmek için devletten yardım almaya çalışan Daniel sistemin çarkları arasında ezilir. Dijitalleşme ile daha da evrilen sistem, teknoloji-den hiç anlamayan Daniel'i zorlar. Kalp krizi geçirene kadar Newcastle'da marangozluk yapan Daniel'in düzeni bu olay itibarıyla bozulur. Daniel, devlet dairesinde başvuru yapmayı beklerken kendisinden daha da kötü durumda olan Katie ve çocuklarıyla tanışır. Gururundan asla ödün vermeyen Daniel başta sisteme ne kadar ayak uydurmaya çalışsa da bunda başarılı olamaz. Hatta Daniel, teknolojik aletleri kullanmak yerine bir gün içinde bir ev bile inşaa etmeyi tercih edeceğini çok net bir şekilde dile getirir. Daniel, en sonunda bu acımasız sistemde sesini duyuramayınca eylem yapma hakkını kullanır ve onun gibi düşünen büyük bir kitle ile bir araya gelir. Daniel, eş zamanlı olarak dul bir anne olan Katie ve çocuklarına yardım eder. Başkalarının sorunlarıyla ilgilenirken kendisini unutan kahramanımızın yaşam standartları gün geçtikçe daha da kötüleşir. Gururundan dolayı gıda bankasından bile yemek almak istemez. Parasızlıktan yemek alacak parası bile olmayan Katie ise günlerdir yemek yememiştir ve tam o an aldığı konserveyi gizli gizli yemeye başlar ve insanlar onu görünce ağlamaya başlar. Bana göre gıda bankasında geçen bu sekans, filmin en çarpıcı sahnelerinden biriydi.

Burada Laverty, Newcastle'ı bağlam olarak seçerken şehrin fakirliğini ve alım gücünün de düşük olduğunu altını çiziyor diyebiliriz. Böylesine dokunaklı ve gerçekçi bir hikayeyi ustalıklı ve oldukça yalın bir dille beyazperdeye taşıyan Ken Loach yeni gerçekçilik akımını yaşatan son kuşak yönetmenlerden. Oldukça evrensel bir konuya dikkat çeken Ken Loach belki de bu nedenle Cannes jürisini ikna edebildi.

Film boyunca insanların hainleştiğini ve yardımsever insanların sayısının azaldığına tanık olurken insanların da sistemler gibi duygusuz bir yapıya büründüğünü gözlemliyoruz. Ben, Daniel'in yaşadığı duruma bir izleyeci olarak çok üzül-düm. Kimilerine göre "Ben, Daniel Blake" ajitasyona çok sık yer verdiği için eleştirilse de bence Ken Loach bunu abartılı bir şekilde yapmıyor. Dave Johns'un başarılı oyunculuğu da elbette takdiri hak ediyor. Sinemanın sosyalist yönetmeni, "Ben, Daniel Blake" ile sisteme olan eleştirisini yine dikbaşlı bir tavırla beyazperdeye yansıtıyor.

YÖRESEL MİRASIN İZİNDE

Müziğin gençlerin hayatında önemli bir yere sahip olduğunu söylemek mümkün. Peki ama ne dinliyorlar? Türk Halk Müziğine gençlerin ilgisi nasıl? Yüzyıllardan günümüze kadar gelen bu türküler unutuluyor mu? Bu soruların cevabını öğrenmek için sanatçı Ender Balkır'a mikrofon uzattık ve sorularımızın cevabını aradık.

[Esratur AYDIN]

Müzik merakınızın aileden geldiğine dair bir bilgi edindim. Doğru mu ?

Ender BALKIR: «Anadolunun bir çok evinde bağlama olduğu gibi bizim evimizde de var bağlama. Babam dedem amcalarım ablam abim. Yani herkes çalar söyler. Bende merak ediyordum, çalmaya çalışıyordum. 11 yaşında Leylim Ley ile başladım bağlama çalmaya ondan sonra da devam ettim.»

Peki profesyonel olarak nasıl başladı Türk Halk Müziğine olan ilginiz ?

Benim arkadaşımın abisi müdürdü bir televizyonda. « Seni illa televizyona çıkaracağım » dedi ve ben televizyonda çaldım söyledim. O zaman lise 1 veya lise 2'ye gidiyordum. Ama onun öncesinde tabi okulda, bayramlarda, seyranlarda koronun önünde söylemeye başladım. Sonra üniversitede ara tatillerde arkadaşımın saz atölyesinde çalışıyordum. Orada bana bir iş teklifi geldi « gel bizim barlarda çalış » felan diye yazları. Sevgili abim, Cemal Çağlayan « yazları bizim oraya gurbetçiler çok fazla geliyor artık, türkü çok seviyorlar. Gel onlara türkü çal söyle ». Tamam dedim bende. 1997'de ilk para kazanmaya başladım bu işten. Yani profesyonellik para kazanmak olarak değerlendiriliyor ya. İşte 97'de başladım para kazanmaya. [Tebessüm]

Siz Türk Halk Müziğini nasıl tanımlıyorsunuz?

THM her etnik müzikte olduğu gibi yöresel bir müzik. Bizim müziğimiz çok evrensel demek yanlış olur çünkü bu yerel bir müzik. Yani Kayseri'nin müziği başka, Elazığ başka, Erzurum başka. Anadolu o kadar mozaik bir kültür ki bırakın müziğini esprileri bile çok farklı. O yüzden ben hep şunu derim, klasik bir şey olur ama gökkuşağına benzetirim Anadolu'yu. Fakat ne zaman evrensel olur? Biz bunu evrensel normlarda çalıp söylediğimiz zaman, harmonizasyonunu yaptığımız zaman. Bu düzenlemeler sonucunda evrensellğe ulaşabilir. O biraz daha modernize edilirse, türkünün aslını bozmadan batı enstrümanları ile harmanlayıp sunarsak tabi ki bu tüm ülkelerde dinlenebilir. O yüzden evrensellik aslına bakarsanız bize bağlı. Bizim çalışmamıza ve üretmemize bağlı.

Yani sizce yöresel müziğin evrensellmesi ona zarar vermiyor, aksine bunu bir zenginlik olarak düşünebilir miyiz ?

Şimdi orası çok ince bir nokta. Bazı parçalar batılılaştıracak-

Sanatçıların gençlere ulaşmasının yolu, gençlerin hayatına dokunan şeyleri, gençlerin takip ettiği mecralarda sunmaktır.

gız diye bozuluyor. Ama altına piyano çalıp, gitar ekleyip kemanlar ile besleyip çalmak, aranje yapmak onu bozmak değildir. Anadolu müziği dinamiktir. 600 yıllık türküler var mesela bir çoğu anonim olan. Ben mesela dedem'den biliyorum ama dedem gibi söylemiyorum. Kendim gibi söylüyorum. Dedem de dedesi gibi söylemiyor. Günümüze kadar gelmesinin sebebi bu. 600 yıl önceki şarkılar hala bugünkü yaşantımızın, aşklarımızın, sevdalarımızın tam ortasına konabiliyor. Nesil'den nesile farklı söylense de aslını kaybettirmeden yapılan değişiklikler oluyor, çünkü bizim kültürümüzde söz çok önemli. Bu yüzden hazinemizdir aslında halk müziği. Kültürler bizim toplumsal belleğimizdir bu yüzden önemlidir. Bu da 3-5 kişinin yanlış ile bozulacak bir şey değil. Halk zaten doğru olanı seçecektir.

Geçtiğimiz mart ayında Şişli Belediyesi Kent Kültür Merkezinde yeni albümünüzün lansmanı oldu. Peki albüme ilgi nasıl ?

Bu albüm aslında biraz hizmet albümü. Ben Tunceliliyim ama Harput ve Diyarbakır türkülleri ile büyüdüm. Harput türküllerinin hepsinin bir albümde toplanmasını istedim. O bölgede kız alıp verme, işte gizli gizli aşk yaşama kavuşamama. Bunlar çok fazla işlenir. Bu da sevdâ çeken herkesin gönlünde bir yaradır aslında. Dolayısıyla sevdâyâ dair olaylar herkesi etkiler.

Mecliste bir türkü söylendiği zaman mutlaka içinde bir tane Harput türküsü vardır. Yani bu yüzden bizimde Tuncel Kurtiz ile, 2012 gibiydi sanırım, hep birlikte oturduk çaldık söyledik. Tabi Harput türkülerine sıra geldi. O esnada Nilüfer abla, Nilüfer Saltık, Hasan Saltık'ın eşi, dedi ki "Ya biz neden bu Harput türkülerini bir albüm olarak çıkartmıyoruz. Çok güzel türküler var hepsini bir toplamak lazım". Tamam abla yapalım dedik. Bu sebeple albümün adı da Harput oldu. İşte o da bu zamana kismet oldu.

THM'ni ana akım medyada pek duyulmuyor. Siz nasıl görüyorsunuz ?

Ben de öyle düşünüyorum. Ana akım medyada gösterilmemesinin amacı zaten kültürsüzleştirmek. Çok sert bir şey söyleyeceğim. Ana akım medyada gösterilmemesinin sebebi bu kültürün devam etmesi demek yabancı kültüre çok fazla empoze olamamamız demek. İnsanlar kültürlerine ne kadar sahip çıkarsa dayatılan kültürden o kadar uzaklaşırlar. Tek bir bölgede bile o kadar farklılık varken ana akım medyada sadece İstanbul gösteriliyor. Dolayısı ile bu bir kültürsüzleştirme politikası. Her şehrin bir kültürü olmasın istiyorlar. Onu yok etmek istiyorlar.

Sizce gençlerin THM'ne ilgisi nasıl ?

Çok güzel ! Artık internette sosyal medyadan takip ediyorlar. İstedikleri kadar ulusal medya bir şeyleri dayatsın. Belli bir nesilden sonra kiler internette takip ediyorlar kendi doğru

bulduklarını. « THM eskisi gibi rağbet görmüyor. Eskisi gibi dinlenilmiyor muhabbetleri de yalan.

Tarkan gibi pop sanatçılarının THM seslendirmelerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu durum türkülerimizin özgünlüğüne sizce zarar veriyor mu?

Çok iyi buluyorum. Tarkan nasıl TSM söylüyorsa THM de söylüyor, bence çok doğru birşey yapıyor. Aşık Veysel sadece benim dedem değil Tarkan'ın da dedesidir. Nasıl Münir Nurettin Selçuk bizim için değerliyse, aynı şekilde Celal Güzelses de değerli. Hangi birini sayayım, o kadar çok usta var ki. Bunlar bizim baş tacımız. Bu isimlerin farklı biçimlerde dile getirilmesi de çok güzel bir şey. Benim söylediğim türküler de birçok dizide yer aldı. Bu türkülerin dizilerde yer alması yanlış mı, değil. İnsanlara böyle ulaşabiliyor, "aa böyle bir türkü varmış" denilip işaret ediliyor. Bu açıdan Tarkan'ın da türkülerini işaret etmesi birçok insanın dikkatini çekiyor. Bence güzel.

Hedef kitleniz kimlerden oluşuyor? Bilenlere yeniden hatırlatmak mı yoksa gençlere bu türkülerini tanıtmak mıdır gayeniz?

Eskilerden de çok dinleyen, ulaşan, tebrik eden var. Ama benim birinci gayem bu türkülerini dinlememiş olanlara dinletmektir. Çünkü insanlar, bazı eski yorumları dinledikleri zaman onlara sıradan gelebiliyor ama işin aslını anlattığın zaman eskilere de ilgi duyabiliyorlar, onları da dinleyebiliyorlar. Amacım da bu zaten. Ben sadece bir aracıyım.

Geçenlerde gençlerle gerçekleştirdiğim bir sohbette gençliğin Karadeniz halk müziğine daha çok sahip çıktığına dair iddialar dile getirildi. Peki sizce böyle bir bölgesel farklılık mevcut mu gerçekten?

Tabii ki Türkiye genelinden bazı bölgelere ilgi duyulabilir ama "bunlar daha çok sahip çıkıyor, bunlar daha az ilgi gösteriyor" vb. değerlendirmeler yapmak doğru değil bence. Sadece daha çok medyateze ediliyor yani. Sadece Karadeniz şu an Türkiye genelinde revaçta olabilir. Her bölge aslında kendi değerini yaşıyor.

Gençlerin THM'ne olan ilgisini arttır-

mak için yeterli organizasyonlar yapılıyor mu ya da neler yapılabilir, Böyle bir ihtiyaç var mı?

Sanatçıların gençlere ulaşmasının yolu, gençlerin hayatına dokunan şeyleri, gençlerin takip ettiği mecralarda sunmak lazım. Ama "onlara sunacağım, popüler olacağım, şu kadar tıklanacağım" diye içi boş, yüzeysel, gereksiz, sözleri hiçbir şey ifade etmeyen şeyleri söylemeye de gerek yok. Gençler de bunun farkındalar aslında; derinliği olan, gerçekten de nitelikli olan eserleri yüzüstü bırakmıyorlar. Niteliksiz eserler bir süre hit olup, sonra yok olup gidiyor. Klasikleşmek, sürekli dinlenilir olmak önemli. Bir anda yükselip, sonra yok olup gitmek hiçbir şey değil yani.»

600 yıl önceki şarkılar hala bugünkü yaşantımızın, aşklarımızın, sevdalarımızın tam ortasına konabiliyor.

Peki gerek sizin konserlerinizde gerek diğer THM konserlerinde gençlerin katılımı nasıl? Gençlerin katılım oranından ve ilgisinden memnunsunuz?

Açıkçası ben memnunum. Kendimi iyi anlatabildiğimi düşünüyorum. Tabii ki daha çok kişiye anlatabilirim. Doğru şeyler söylediğiniz zaman, o şeyler bir şekilde doğru insanları buluyor. İyi bir hikaye vardır. Milyonlarca deniz yıldızı vurur sahillere, adamı gören biri yanına gidip demiş ki "zaten denizde milyonlarcası var niye hala deniz yıldızı atıyorsun, neyi değiştireceksin ki?" adam da deniz yıldızını kastederek suya attığı deniz yıldızı için "bak onun için çok

şey değişti" demiş. Mesele bizim için söylediğimiz şeylerin doğru anlatılması ve doğru anlaşılması. Yani birinin hayatında yeni bir pencere açabiliyorsak, yeni umutlar yeşertebiliyorsak, yeni sevdalar yaşatabiliyorsak önemli olan budur zaten.

Gençlere bir mesaj vermek isteseniz en önemli mesajınız ne olurdu?

Mahsuni Baba'ya (Aşık Mahsuni Şerif'e) diyorlar ki "Mahsuni Baba Dom Dom Kurşunu'nu yazdın, bu acıklı bir türkü ama insanlar bunda oynuyorlar ne diyorsun?" O da diyor ki "Yav, ister ağlasınlar, ister oynasınlar, yeter ki anlasınlar". Gençler illa ki bir şeyler öğrenirler bütün türkülerden. Ustalar o yüzden ustadır, o yüzden sürekli dirler. Müzikten kastımız, amacımız sadece içeriğindeki "ezgi" değildir. Öğretilelerimiz vardır, bunlar okullarda öğretilmez. Bunlar hayatın içinde pişerek elde edilmiş deneyimlerdir, büyüklerin anlattığı şeyler. Yani nasıl ki ananın, babanın verdiği öğüt vardır, hani derler ya "bana doktor getirmeyin, bana damdan düşeni getirin" damdan düşenin anlattığı şeylerdir aslında türküler. Dolayısıyla, türkülerin bu anlamda daha çok kıymeti vardır benim nazarımda. Tabii ki türküler bizim değerlerimiz ve değerli bir yerde tutulmaları gerekiyor. Her şey türkülerin içinde var. Tabii ki her şeyi, bütün müzik türlerini dinleyebilirler ama türkü başka bir yerdedir, türkünün amacı başka bir şeydir. O yüzden bizim kültürümüzdür yani türküler. Kıymetli olan da budur zaten. Diğerleri gelip geçicidir, asıl olan türküdür.

YENİ DALGA'NIN DERİN TINILARINA KOLLARINIZI AÇIN

Son zamanlarda bağımsız müzisyenler kendilerini Sofar, Balcony TV, YouTube gibi platformlar üzerinden kolaylıkla tanıtmaya başladı. Hatta Sofar müzisyenleri gibi bir furya başladı diyebiliriz. Bu müzisyenler, ana akım medya organları tarafından “Müzikte yeni dalga yükselirken” gibi yazılarla anıldılar. Bu da müzik tarihinde özel bir yere sahip olan “Yeni Dalga” ile karıştırılmalarına yol açıyor.

[ALEYNA SARAL]

Son zamanlarda bağımsız müzisyenler kendilerini Sofar, Balcony TV, YouTube gibi platformlar üzerinden kolaylıkla tanıtmaya başladı. Hatta Sofar müzisyenleri gibi bir furya başladı diyebiliriz. Bu müzisyenler, ana akım medya organları tarafından “Müzikte yeni dalga yükselirken” gibi yazılarla anıldılar. Bu da müzik tarihinde özel bir yere sahip olan “Yeni Dalga” ile karıştırılmalarına yol açıyor.

Yeni Dalga, New Wave veya Nouvelle Vague diye tanımladığımız 1980’li yıllarda Depeche Mode, Erasure, a-ha, Alphaville, Duran Duran, Pet Shop Boys gibi nevi- şahsına münhasır grupların başlattığı bir müzik türü diyebiliriz. Eş zamanlı olarak 1977’de Fransa’da ve Güney Belçika’da ortaya çıkan Cold Wave, daha robotik ve daha sert bir müzik türü oluşturdu. Hatta ‘Cold Wave’ anında İngiltere’nin en köklü pop-rock müzik dergisi Sounds tarafından büyük bir ilgi ile kabul gördü. Stinky Toys, Metal Urbain gibi Fransız gruplar kullandıkları sesler ve metodlar ile neredeyse herkesin bildiği Joy Division ve The Cure gibi gruplara ilham kaynağı oldular.

Kısaca Yeni Dalga, Fransız sine-masındaki Yeni Dalga gibi kendi kurallarını yaratan, daha elektronik, funk, disco, ska gibi müzik türlerinden bir sentez oluşturan bir müzik türü olarak doğdu. Yeni Dalga müzisyenleri punk’a göre daha sakın şarkı sözleri yazmayı tercih etseler de, yine de şarkılarında punk’ın dikbaşı tavrı etkili oldu. Bir sintizayzır (synt-hesizer) yardımı ile elektriksel sinyaller üretilen müziklerini ihraç eden bu müzisyenler, müzik tarihinde belki de bir devrim yarattılar diyebiliriz. Kimilerine göre ise Depeche Mode “Violator” albümünde kullandığı elektronik tınılarla 90’lı yıllarda müzik dünyasında rönesan-

sı başlattı. Cesur tavırlarıyla deneysel müziğe de kapılarını açan bu müzik akımı, ‘kendin yap’ metoduyla evrimini tamamladı. Cesur ve grenli müzik videolarıyla dikkatleri çeken bu müzisyenler 1981’de MTV’nin kurulmasıyla da müzik videoları aracılığıyla grup tanıtımını daha etkili bir şekilde yapmaya devam ettiler. Özellikle Depeche Mode ve Joy Division, Anton Corbijn gibi video yönetmenliğinde çığır açmış isimlerle çalıştılar. Bu müzisyenler, ihraç ettikleri kaliteli ve deneysel müziğin yanı sıra, grenli müzik videolarıyla da dinleyicilerine görsel bir şölen yaşattılar.

Yeni Dalga’nın mirasçıları

Depeche Mode, 2017 tarihli “Spirit” albümü ile “Where’s the Revolution”, “Going Backwards” gibi iğneliyici, sistemi eleştiren şarkılarla eski şanlı günlerine geri dönecek gibi gözüküyor. Depeche Mode kariyerine enerjik bir şekilde devam etse de Yeni Dalga’yı devam ettirmek için mutlaka bayrağı birilerine devretmek zorunda. Yeni Dalga’nın mirasçılarını

son dönem Fransız müziğinde kolaylıkla bulabiliyoruz. Bu müzisyenler, Kuzey Amerika’dan Asya’ya, Avrupa’dan Güney Amerika’ya tüm dünyada müzik-severler tarafından büyük bir ilgi ile dinleniyorlar. Pitchfork, Coachella, Rock Werchter gibi dünyaca ünlü festivallerde sahne alan bu müzik gruplarının başında La Femme ve Grand Blanc geliyor.

La Femme

Marlon Magnée ve Sacha Got, okul çıkışları gitar tıngırdatmalarıyla 2010’da “La Femme”ı kurmaya karar verdiler. Daha sonra internet üzerinden vokal Clémence Quélenec ile tanıştılar. 2013’te La Femme ilk uzunçaları “Psycho Tropical Berlin” ile Victoires de la Mu-

sique’de yılın en iyi çıkış yapan albümü olarak seçildi. Synth-pop, New Wave, Cold Wave gibi tarzları sentezleyerek dans pistlerinin, festivallerin vazgeçilmezi oldular. “Sur la planche” parçasıyla büyük kitlelerce tanındılar. 2016 tarihli “Mystère” adlı ikinci uzunçalarıyla en büyük festivallerin vazgeçilmezi oldular. Red Hot Chili Peppers vb. efsanevi grupların ön grubu olarak çaldılar. “Où va le monde?” parçasıyla belki de sekiz yaşındaki bir çocuğun perspektifinden bir bireyin kişisel sorunlarını eğlenceli bir şekilde anlattılar. İlk dönem parçalarından “Hypsoline”, “As Above So Below” gibi kendinden emin bir klostrofobik gerilim filminin soundtrackinde yer aldı. Müzik videosu da bir o kadar iddialı olan Hypsoline için başarılı bir kabare örneği bile diyebiliriz. Fransa’nın kurtarıcısı diye anılan La Femme, Fransız rock müziğinin de geleceği diye kabul görüyor.

Grand Blanc

Fransa’nın doğusunda, Metz’de sadece konsere gitmek için dua eden, biraz edebiyattan konuşan, biraz da futbol maçına giden, ve sürekli müzik yapan bir grup lise arkadaşı Grand Blanc’a 2014’te hayat verdi. Camille Delvecchio ve Benoit David,

‘psychedelic’ ve karamsar şarkı sözleriyle Cold Wave ruhunu günümüzde yaşatan sayılı gruplardan. 1980’lerin dik başlı tutumunu günümüzde de sürdüren Grand Blanc bazen kişisel sorunlardan bahsederken bazen de “Bosphore”, “Montparnasse” gibi parçalarıyla mekan bağlamı üzerinden giderek alegorik bir anlatım kullanmayı tercih ediyor. Hatta kendileri de topoğrafik bir müzik yaptıklarını iddia ediyorlar. İlk uzunçaları “Mémoires vives” ile dinleyiciye müzikal bir tatmin yaşatan Grand Blanc, Fransa’dan Meksika’ya kadar uzanan büyük bir coğrafyada dinleniyor. Joy Division, The Cure gibi Yeni Dalga’nın ve Cold Wave’in öncülerinden elbette etkilenen Grand Blanc yine de daha yumuşak tınılar kullanmayı tercih ediyor.

BİR KUPLE MUHABBET

[SALİH HÜRDOĞAN]

Eski Agora meyhanesinin yanından yürüyorum. Dar sokaklarda, yıpranmış yapıların arasından geçiyorum. Bir ses beni kendine doğru çekiyor. Etrafıma bakıyorum, pek insan yok. Kimseye sormadan öylece yürüyorum. Ses yoğunlaştıkça dikkat kesiliyorum. Yaklaştığının farkındayım. Hava kararmak üzere. Sokak lambaları değil, etrafta tek tük bulunan dükkân ışıkları aydınlatıyor yolumu. Bir süre sonra onlar da bir bir kayboluyor. Ses iyice yoğunlaşıyor. Artık sesin nereden geldiğini anlayabiliyorum. Bir kiraathane, önünde birkaç kişi...

Aradığım yeri buldum diyorum içimden. Oraya doğru yürüyorum. Yaklaştıkça bir tedirginlik basıyor. Bütün gözler üzerimde. Gözlerin konuştuğunu duyabiliyorum, "Kimsin sen? Neden geldin?" diyorlar. Gözlerim susuyor, girmekten vazgeçiyorum. Hemen yan tarafta bulunan sokağa giriyorum. Bir sigara yakıp cesaretimi toplama-ya çalışıyorum. Kiraathanenin önündeki kalabalığın azaldığını görünce bir cesaret geliyor. Sigaramı atıp içeri giriyorum. Benzer gözler karşılıyor beni. Artık geri dönüyorum. Camın kenarındaki masada tek başına oturan birini görünce sandalye çekip yanına oturuyorum.

Ellili yaşlarda, belli ki sarhoş. Ona selam veriyorum: "Merhaba ağabey, buradan müzik sesi geliyordu ama?"

Kendi kaldırmak istiyor ama göz kapakları kalkmak istemiyor gibi. O kazandı. Zar zor kaldırıp bana bakıyor. Ağabey:

"Müzisyenler kiraathanesidir burası. Kumkapı'ya işe gitmeden önce akort yaptı bizimkiler. Onun sesidir o." Söyledikleri güç anlaşıyordu. Hem sarhoşluğun verdiği sersemlik hem de -dişlerinin dökülmesinden olacak- ağız yapısı müsaade etmiyor rahat konuşmasına.

"Sen?"

Belli ki bozuldu biraz:

"Ben çıkmadım bugün. İş yok zaten. Bugünü kendime tatil verdim."

Bir yandan konuşuyor bir yandan masanın altına sakladığı birasını yudumluyor. Ettiğim ayıbı fark ediyorum. Ağabeye:

"Ağabey kusura bakma. Sormadım. Adın neydi senin?"

"Turan ben. Kemancı Turan."

Arkada okey oynayan dörtlünün yanındaki adam atılıyor:

"Türkiye'nin en iyi kemancısı Turan."

Ona da selam verip masaya davet ediyorum. Yok diyor önce, "Turan ağabeyle konuş sen." Israr ediyorum. Dayanamıyor.

"Salih ben" diyorum.

"Ben de Mehmet, Arap Mehmet" dedi.

"Turan ağabey söyledi, neredeyse herkes müzisyenmiş burada."

Kendinden emin bir şekilde:

"Romanız biz. Elbette burada herkes müzisyen. Ben de perküsyoncuyum. İki yüz yıldır burada benim ailem. Ben de burada doğdum büyüdüm. Babamın babası padişaha çalmış zamanında. Ben de çaldım işte birilerine. Çok kalmadım buralarda. Gençliğim sağda solda çalarak geçti. Çaldım kazandım. Yedim eğlendim. Şimdi Kadıköy'de bir mekânda çalışıyorum. Bunlar gibi iş çıkınca değil. Düzenli çalışıyorum. Haftada üç gün."

Turan ağabey atlıyor:

"Beni çağırmaszlar işe. Ben kendim çıkarım. Alırım kemanımı girerim mekâna. Çalayım mı ağabey derim, onlar çal..."

Kesiyor hemen Arap Mehmet:

"Çalma der. Bu çalar. Kovarlar gitmez. Atarlar geri girer. İyi adamdır ama Turan ağabey. Ekmeğini taştan çıkartır. Bir de şu içkisi olmasa..."

'Ayağında kundura çıktı, müzik bitti'

Turan ağabey yeni bitirdiği birasının üzerine çayını içiyor. Sonra benden bir bira istiyor. Alıp geliyorum:

"Eee ağabey, niye müzik yapıyorsun. Baba mesleği mi?" diye soruyorum.

Gözleri d alıyor. Bir iki damla yaş geliyor gözünden. Sonra anlatmaya başlıyor:

"Biz romanız ağabey. Bizde baba mesleği hep budur. Baba gitti, mesleği bize kaldı. Çocukken başladım ben. Bir keman parası almışım babamdan. Sonra öğrendim evde çala çala. Dışarıya gitmeye başladım. Turiste çaldım, düğünde çaldım. Dinlemek isteyen buldum mu çaldım. Başka meslek bilmem. Keman çalarım.

Araba dönüyorum:

"Sen nasıl başladın ağabey?"

"Ben de pek farklı değil. Ufaktan işte. Dedim ya zaten, bizde herkes müzisyen. Yirmi yaşındayken yurt dışına gittim. Başarılıydım. Müzik yapardık. Şimdi müzik kalmadı. Hoplar poplar var artık. Öldü müzik öldü."

Birer çay söylüyoruz:

"Ağabey, niye öyle diyorsun? Ne demek müzik öldü?"

Aynı sinirle:

"Öldü tabii. Ayağında kundura çıktı müzik bitti. Nerede o eski nağmeler. Eskiden böyle miydi? Ben Zeki Müren'in arkasında çalar-ken müziğin bir ruhu vardı. Nota bilmeyen adamlar şarkıcı türkücü oldu şimdi."

Sultan Mahallesi

Arap Mehmet lavaboya kalktı. Arka masa hala okey oynuyor. Sağımda eski, tüplü bir televizyon. Dizi izliyor birkaçı. Tam karşımda küçük bir çay ocağı, ortada paslı bir soba, duvarda darbe görmüş bir saat, üçü kırık yirmi küsur sandalye... Hepsiyle tek tek bakışıyoruz.

Arap geri geliyor. Ben kaldığımız yerden devam ediyorum:

"Mehmet ağabey, 'Zeki Müren'in arkasındayken' dedin. Zeki Müren ile mi çalıştın?"

Tok bir ses tonuyla:

"Evet. Sadece Zeki Müren ile değil daha niceleriyle çalıştım"

Tam ağzımı açarken Turan ağabey araya giriyor:

"Bir tek Arap değil. Sultan mahalleden bir sürü müzisyen büyük isimlerle çaldı"

Sultan mahalle neresi diye sormaya kalmadan devam ediyor:

"Kentsel dönüşümden önce Ayvansaray değildi buranın adı. Sultan mahalle vardı. Şimdi yok. Büyük sanatçılar gelirdi oraya. Birlikte çalışacak müzisyen ararlardı."

Mehmet ağabey tamamlıyor Turan ağabeyin sözünü:

"Zeki Müren teftişe gelirdi buraya. Bir mahalle turu atardı. Herkes hünerini göstermek için dışarı çıkardı. Müzik sesi hiç bitmezdi. İçine ettiler buranın. Kentsel dönüşüm diye geldiler mahalleyi yıktılar." Turan ağabey yine araya giriyor. Gözleri dolmuş. İsyanı insanın içini acıtıyor:

"Yazık ettiler bize. O zamanlar iki yüz üç yüz liraya kalırdık bir evde. Şimdi sekiz yüz bin lira kiralar. Nasıl olacak? Nasıl yaşayacağız biz? Ben zaten haftada iki yüz üç yüz lira kazanıyorum. Kafamızı sokacak evimiz de olmazsa ne yapacağız?"

Sustum. Konuşmak istedim. Konuşamadım. Küfür ettim. Ancak küfür edebilmişim.

Saat de geç olmuştu. Onlara dönüp:

"Ağabeylerim, her şey için çok teşekkür ederim. Bana vakit ayırdınız, sağ olun" diyerek ayrıldım.

Kahvedekilere selam verip bir gözüm arkada çıktım kahveden.

Taşköprü, Kars.

Kars Çayı, tepesinde Kars Kalesi'ni, yanında eski Rus evlerini, hamamları, Namık Kemal Evi'ni bırakarak Kafkasya'nın kalbine akıyor. Fotoğrafta görünmeyen Taşköprü üzerinde yürürken yol sormak için konuştuğumuz bu beyefendi, bize ilerdeki Mazlumağa Hamamı'nın Puşkin'in Kars'ta en çok geldiği yer olduğunu, 1829'da burada yıkanmış olduğunu anlatıyor. Yüzlerce farklı dine, halka ev sahipliği yapmış bu şehrin havasından, suyundan olsa gerek, Kars halkının tarihi ve kültürel bilinci oldukça yüksek.

İpek Yolu Köprüsü, Ani Harabeleri.

Zamanında yüz binlerce insanın yaşadığı Ani şehri aynı zamanda İpek Yolu'nun duraklarından biriyken kullanılan bu köprü, neredeyse bin yaşında. Kemerleri tamamen yıkılmış durumda olan köprünün sol ayağının bulunduğu topraklar Türkiye'ye, diğerinin ise Ermenistan'ı ait. Aradaki vadiden bugün iki ülkenin doğal sınırı olan Arpaçay sessizce akıp gidiyor.

BAHAR ÜNLÜ

Oyunlarını bırakıp treni izleyen çocuklar, Erzurum.

Doğu Ekspresi, uğradığı sayısız köyde çocuklara, günde bir kere aynı heyecanı yaşıyor. Ankara'dan Kars'a kadar bu rayın döşendiği güzergâhta kalan ücra köylerin minikleri, kimi zaman böyle koşuyorlar, kimi zaman da zaten el sallamak için dizilmiş bekliyor olurlar.

Çıldır Gölü'nde yürüyüş, Kars.

Yılın neredeyse tamamı donmuş halde olan Çıldır Gölü üzerinde nisan ayında dahi yürünebiliyor. Bu sonsuz beyazlığın içinde yolculuk hiç bitmeyecek gibi. Haziran ayı itibarıyla tamamıyla çözülün gölde kış aylarında atlarla kızak ve balık avı yapılıyor. Biz ise peşimize takılan bu küçük dostla beraber gezdik.

Erduran Sarı ile tanışma, Erzincan Garı.

Trenin yemekli vagonunda çaldığı zurnasıyla herkesi mest eden Erduran Sarı ile sarı poşetinin içinde şiir kitapları, cebinde zurnası ile istasyona indiğinde tanıştım. Kendisi Erzincan'ın İliç köyünden bir şair. 'Tut Ellerimi' isimli şiir kitabını biz kardeşlerine imzaladı. Kondüktörlerden, günlerini Erzincan- Kars arasında yolculuk ederek, bu yolculukta şiir kitaplarını satarak ve tren Erzincan'a varmadan zurna çalarak geçirdiğini öğrendik.

Kars yolu boyunca şiirlerini inceledim. Kitabının önsözünde 'şiir benim yaşam kaynağım' diyor Erduran Bey. Bizim için söylemesi çok basit olan bu cümleyi; Munzur Dağları ile çevrili bir köyde, ulaşabildiği tek kitap Âşık Veysel olan bir insanın yazması oysa ne kadar değerlidir. Erduran Bey'in ikinci şiir kitabı da yakın zamanda çıkacak.

